

Голас Рацзімы

№ 42 (1202) КАСТРЫЧНІК 1971 г.

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДААННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП

БЕЛАРУСЬ НА П'ЕДЭСТАЛЕ ГОНАРУ

Гэта здарылася ў Мехіка. У час паядынку Аляксандра Мядзведзя з заходнегерманскім барцом Вільфрыдам Дзітрыхам суддзя раптам пачуў хруст і ўбачыў збялы твар савецкага барца. Траўма, трэба спыніць паядынак. Мядзведзь не згаджаецца на гэта. Невялікая паўза, і ён, ухапіўшыся за вывіхнуты палец, з сілай ставіць яго на месца, толькі кроплі халоднага поту скаціліся па твары ад страшэннага болю. Дзітрых з жахам глядзіць на савецкага атлета. Паядынак працягваецца. Мядзведзь праводзіць адзін прыём за другім, і Дзітрых літаральна ўпаўзае з барцоўскага дывана. Перамога! У Мехіка Аляксандр Мядзведзь у другі раз атрымаў высокі тытул чэмпіёна Алімпійскіх гульніў.

А нядаўна з Сафіі прыйшла радасная вестка — беларускі барец вольнага стылю сёмы раз стаў чэмпіёнам свету. Такого прыкладу яшчэ не ведала гісторыя спорту. Гэта перамога не толькі самога Аляксандра, мужа і таленавітага спартсмена, яна — трыумф беларускай школы барацьбы, прызнанай ва ўсім свеце.

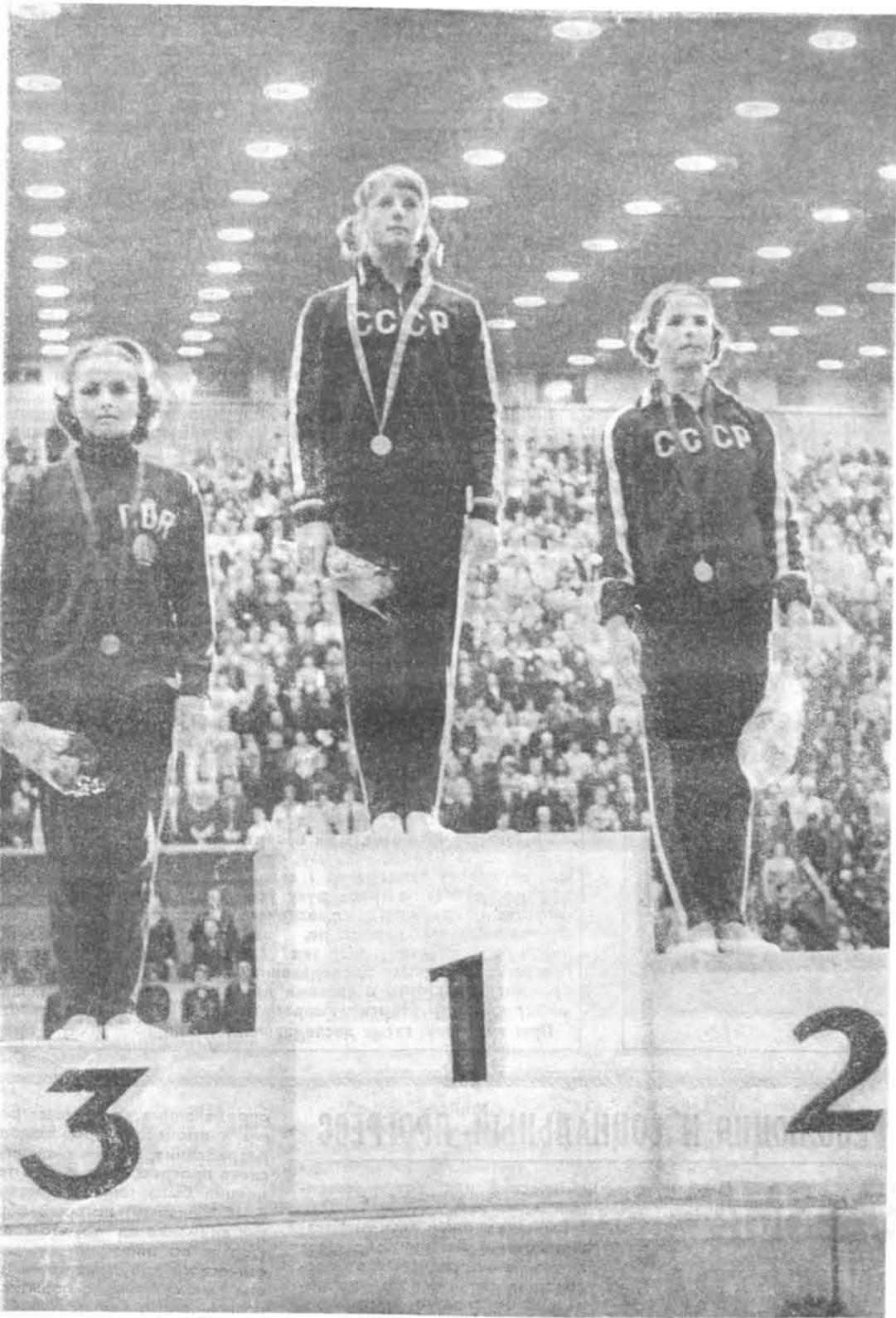
Беларуская школа фехтавання, гімнастыкі, кідання молат... Усё часцей на старонках айчынных і замежных спартыўных выданняў з'яўляюцца артыкулы, прысвечаныя вопыту спартсменаў і трэнераў нашай рэспублікі. Толькі ў 1970 годзе беларускія спартсмены заваявалі 16 залатых медалюў на чэмпіянатах свету і 14 — на чэмпіянатах Еўропы. 32 кангрэс Міжнароднай федэрацыі фехтавання, які адбыўся сёлета ў Манака, прысудзіў свой ганаровы прыз мінскаму фехтавальшчыку, трохразоваму чэмпіёну свету Аляксею Ніканчыкаву. Ён, як адзначыў кангрэс, заўсёды карэктна і высакародна выступае ў спаборніцтвах, паважаючы любога саперніка на турніру.

У мінулым стагоддзі рускі паэт-дэмакрат А. Някрасаў у вершы «Чыгунка» намалюваў партрэт беларуса:

...видишь, стоит, изможден
лихорадкой,
Высокорослый, больной
белорус.
Губы бескровные, веки
упавшие,
Язы на тощих руках,
Вечно в воде по колено
стоявшие
Ноги опухли, колтун
в волосах;
Ямою грудь, что на заступ
старательно
Изо дня в день налегала
весь век...

Сёння нашчадкі знясіленых працай і голадам беларусаў здабылі сабе славу лепшых спартсменаў свету, гэта значыць людзей дужых, спрытных, прыгожых.

Самай маладой па ўзросту, самай абаяльнай і самай грознай для саперніц была сёлета каманда нашых гімнастак на V Спартакіядзе народаў СССР. Яна заваявала першае месца, а віцебская гімнастка Тамара Ла-

П'яць залатых медалюў разыгрывалася на еўрапейскім чэмпіянаце па спартыўнай гімнастыцы сярод жанчын: адна ў мнагабор'і і чатыры па асобных відах. Савецкія гімнасткі Л. Турышчава і Т. Лазаковіч атрымалі ў Мінску шэсць залатых медалюў — па тры кожная. Набраўшы аднолькавую колькасць балаў, абедзве сталі чэмпіёнкамі кантынента. НА ЗДЫМКУ: уручэнне ўзнагарод за практыкаванне на бярвяне. Пераможца — віцебская гімнастка Тамара ЛАЗАКОВІЧ, на другім месцы — Людміла ТУРЫШЧАВА, на трэцім — спартсменка з ГДР Эрыка ЦУХАЛЬД.

заковіч стала абсалютнай чэмпіёнкай Спартакіяды.

На гэтых найбольш прадстаўнічых усеагульных спаборніцтвах, якія праводзяцца раз у чатыры гады, беларускія спартсмены атрымалі 45 залатых, 33 сярэбраныя і 40 бронзавых медалюў і занялі чацвёртае месца, прапусціўшы наперад толькі каманды РСФСР, Масквы і Украіны. Пераканаўчае сведчанне паспяховага развіцця фізікультуры і спорту ў рэспубліцы!

За мінулыя пяць год 45 беларускіх спартсменаў сталі чэмпіёнамі свету, 54 — Еўропы, 155 — Савецкай краіны. За гэты ж час 65 чалавек выканалі нарматывы майстроў спорту міжнароднага класа, 1 683 — майстроў спорту СССР і больш за 2 мільёны — масавых спартыўных разрадаў. Апошняя лічба асабліва красамоўная, таму што без гэтых мільёнаў не было б алімпійскага чэмпіёна лёгкаатлета Рамуальда Кліма,

двухразовага чэмпіёна свету стралка Віталія Пархімовіча, фехтавальшчыцы Алены Бяловай, заваяваўшай абсалютна ўсе тытулы, аб якіх толькі можа марыць спартсмен.

Аўтарытэт Беларусі, выдатны спартыўны збудаванні зрабілі сталіцу нашай рэспублікі месцам разнастайных усеагульных і міжнародных спартыўных сустрэч. Вось няпоўны календар міжнародных спаборніцтваў, які адбыўся ў Мінску ў 1971 годзе:

Студзень. Сяброўская сустрэча шпажыстаў Беларусі і Швецыі.

Красавік. На дзесяты міжнародны турнір па класічнай барацьбе на прыз імя Івана Паддубнага з'ехаліся мацнейшыя спартсмены Балгарыі, ГДР, Польшчы, Румыніі, Сірыі, Фінляндыі, Чэхаславакіі, Савецкага Саюза. Дарэчы, на гэтых спаборніцтвах толькі палова прызоў дасталася нацыянальным зборным камандам, бо астатнія заваявалі беларускія барцы. Турнір імя Паддубнага будзе праходзіць у Мінску і ў 1972 і ў 1973 гадах. Мяркуюцца ў далейшым месца яго правядзення традыцыйна замацаваць за сталіцай Беларусі.

У красавіку шосты раз адбыўся міжнародны турнір фехтавальшчыц на Кубак Беларусі.

Май. Чэмпіянат па воднаму пола з удзелам каманд Балгарыі, Галандыі, Чэхаславакіі, Югаславіі.

Чэрвень. Міжнародныя спаборніцтвы па сучаснаму пяцібор'ю.

Верасень. Матч плыўцоў зборных каманд Англіі, ЗША і СССР. На пытанне: «Як былі арганізаваны спаборніцтвы?» — англійскі журналіст Боб Дон (газета «Дэйлі мэйл») адказаў каротка: «О' кэй!»

I, нарэшце, кастрычнік. Чэмпіянат Еўропы па спартыўнай гімнастыцы. На ім гонар Савецкай краіны разам з чэмпіёнкай СССР Людмілай Турышчавай абараняла віцеблянка Тамара Лазаковіч.

На спартакіядзе народаў СССР у Маскве пасланцы Беларусі выступалі па ўсім 24 алімпійскіх відах спорту. Большасць з іх сталі ўжо традыцыйнымі для нашай рэспублікі, некаторыя атрымалі развіццё ў апошнія гады.

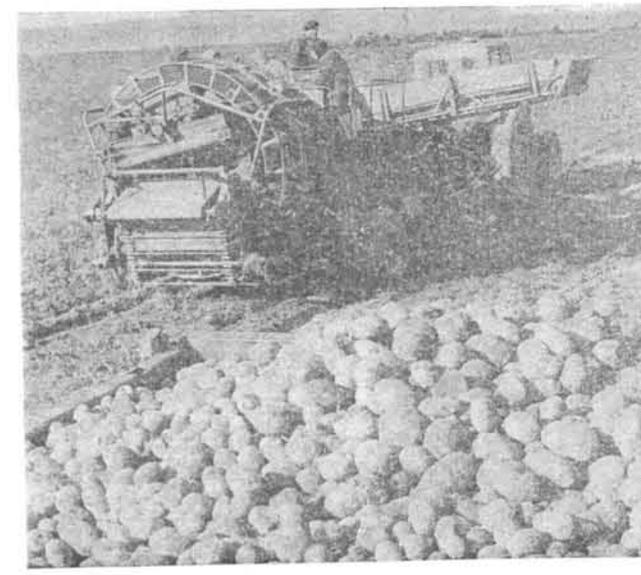
Зусім нядаўна ўбачылі мы на стадыёнах спартсменаў-лучнікаў, а сёлета мінчанін Канстанцін Сарока на міжнародных спаборніцтвах па стральбе з лука ўвайшоў у дзесятку мацнейшых. На нашых азёрах і рэках з'явіліся грацыёзныя постаці водных лыжнікаў. У Раўбічах, пад Лагойскам, атрымалі сваю трасу слаламісты. Каля 500 юных мінчан займаюцца ў школе фігурнага катання пры Цэнтральным дзіцячым парку імя Горкага. У пачатку года прайшла першая рэспубліканская спартакіяда загартоўвання і зімовага плавання, у якой прымалі ўдзел «маржы» ва ўзросце ад 20 да 55 год.

За апошнія пяць год у рэспубліцы пабудавана 29 новых стадыёнаў, 30 штучных плавальных басейнаў, 769 гімнастычных залаў. У іх ліку дом фізікультуры ў Баранавічах, палац спорту віцебскай трыкатажнай фабрыкі «КІМ», стадыён калгаса імя Шчорса Навагрудскага раёна, стадыён у Міёрах, Мастоках, Смаргоні, Дзятлаве, плавальны басейн Мінскага трактарнага завода.

У нашы дні спорт, нароўні з прамысловасцю, навукай, культурай, — паказчык развіцця дзяржавы, нацыі. Гэты паказчык у Беларусі адзін з лепшых у свеце.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

Сёлетняя восень шчодрая для беларускіх хлебаробаў. Яны сабралі рэкордны ўраджай зерневых—па 22,1 цэнтнера з гектара! А тут надыйшоў час капаць бульбу, буракі, здымаць яблыкі. **НА ЗДЫМКУ:** 1. Уборка яблык у садзе эксперыментальнай базы Магілёўскай даследнай станцыі. 2. Па 170—180 цэнтнераў буркаю з гектара атрымліваюць у саўгасе «Рагазнянскі» Жабінкаўскага раёна. 3. Багаты ўраджай бульбы паляводам калгаса «Някрасава» Круглянскага раёна дапамагае ўбіраць тэхніка.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ЧАЦВЕРТЫ РУДНІК

На адным з буйнейшых у свеце Старобінскім месцанараджэнні калійнай солі пачалося будаўніцтва чацвёртага рудніка камбіната «Беларуськалій».

Усе чатыры ствалы рудніка будуць самыя глыбокія на камбінаце. Здабычу калійнай солі мяркуюць весці на 900-метровай глыбіні.

З уводам у строй новага рудніка магутнасць салігорскага гіганта павялічыцца ў паўтара раза.

САМЫЯ СМАЧНЫЯ ЦУКЕРКІ

Вытворчае аб'яднанне «Камунарка» пачало выпуск ірысавых цукерак у спецыяльнай упакоўцы для дзяцей.

Прадукцыя з маркай гэтай фірмы вядома далёка за межамі Беларусі. Цяпер на ўзроўні лепшых айчынных і сусветных узораў аб'яднанне выпускае каля васьмідзясяці працэнтаў прадукцыі.

МАГІЛЕЎСКІ ДОМАБУДАЎНІЧЫ

У Магілёве ствараецца першы ў беларускім Прыдзяпроўі домабудаўнічы камбінат. Гэта будзе высокамеханізаванае прадпрыемства. У яго распараджэнні — завод буйнапанельнага домабудаўніцтва магутнасцю 117 тысяч квадратных метраў жылля ў год, механізаваны цэх раствору і бетону.

ПАДАРУНАК ЗЯМЛЯЧКІ

У Дзяржаўны мастацкі музей БССР паступілі керамічныя вырабы, зробленыя ў Францыі на малюнках Іаэла Пікасо. Іх падарыла музею ўдава французскага мастака Фернана Лежэ беларуска Надзея Лежэ.

ДА БЕРАГОЎ СКАНДЫНАВІ

Звычайны сасновы пень утрымлівае ў сабе многа каштоўных рэчываў. З яго на Броннагорскім смалыным заводзе атрымліваюць шляхам хімічнай перапрацоўкі смалу, шкінінар, воцатна-кальцыевы парашок, драўніны вугаль. Адсюль гэтыя прадукты паступаюць для далейшай перапрацоўкі на іншыя прамысловыя прадпрыемствы. Вялікім попытам карыстаюцца яны і за рубяжом: броннагорцы нядаўна адгрузілі ў Швецыю 145 бочак сваёй прадукцыі. Цяпер на заводзе рыхтуецца да адпраўкі чарговая партыя экспартнага грузу.

АДЗІН СТАНОК ЗАМЕСТ ПЯЦІ

Доследная партыя станкоў - паўаўтаматаў для электрахімічнага затчвання металарэзнага інструмента, аснашчанага пласцінкамі з цвёрдага сплаву, выраблена на заводзе імя Кірава ў Віцебску.

Выкарыстанне паўаўтамата ў пяць разоў павялічвае прадукцыйнасць, у некалькі разоў павялічвае стойкасць заточаемага інструмента. Па сваіх тэхніках-эксплуатацыйных паказчыках станок знаходзіцца на ўзроўні лепшых сусветных стандартаў.

У наступным годзе навінка будзе запушчана ў серыйную вытворчасць.

НА ПАЛІ ФРАНЦЫІ

У адрас трактарнага завода прыйшла тэлеграма з Парыжа. Дырэктар фірмы «Актыў-ауто» Кош кажае ў ёй падзяку за своечасовую дастаўку першай партыі трактараў «Беларусь» і просіць паставіць фірме новыя машыны з славамі рэгулятарамі.

ДЛЯ ВОСЕНІ І ЗІМЫ

Беларускія швейнікі і абутнікі распрацавалі больш за сто мадэляў паліто і 900 мадэляў абутку для восені і зімы.

З канвеераў фабрык зараз сыходзяць мяккія варсістыя футры, прыгожыя курткі, абутак. Толькі на Мінскім швейным аб'яднанні імя Крупскай запушчана ў вытворчасць восем новых мадэляў.

Ва ўсе куткі краіны адпраўляюць беларускія абутнікі і швейнікі сваю прадукцыю. Сёлага ў рэспубліцы будзе выпушчана 38 мільёнаў пар абутку і звыш трох мільёнаў паліто і футраў.

«Лунаход-1» закончыў работу

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

4 кастрычніка 1971 года закончылася выкананне праграмы навуковых і навукова-тэхнічных даследаванняў, праведзеных з дапамогай першага ў свеце месяцавага аўтаматычнага самаходнага апарата «Лунаход-1». Паспяхова работа аўтаматычнай навуковай лабараторыі «Лунаход-1», якая пачалася ў моры Дажджоў 17 лістапада 1970 года, працягвалася дзсяць з палавінай месяцаў.

На працягу гэтага часу на паверхні Месяца ва ўмовах касмічнага вакууму, радыяцыі, значных перападаў тэмператур і складанага рэльефу мясцовасці па трасе руху ўсе сістэмы і навуковыя прыборы самаходнага апарата функцыяніравалі нармальна, забяспечыўшы выкананне як асноўнай, так і дадатковай праграм навуковых даследаванняў Месяца і касмічнай прасторы, а таксама праграмы інжынерна-канструктарскіх выпрабаванняў.

Пры выкананні гэтых даследаванняў і выпра-

баванняў самаходны аўтаматычны апарат прайшоў адлегласць, роўную 10 540 метрам, што дало магчымасць дэтэлевізаваць паверхню Месяца. Больш чым у 500 пунктах па трасе руху лунахода вывучаліся фізіка-механічныя ўласцівасці паверхневага слою грунту, а ў 25 пунктах праведзен аналіз хімічнага саставу.

«Лунаход-1» пастаўлен у канцы мінулага месяцавага дня на практычна гарызантальнай пляцоўцы ў такім становішчы, пры якім устаноўлены на ім французскі вугалковы святлоадбівальнік, накіраваны на Зямлю, забяспечыць шматгадовае правядзенне лазернай лакацыі яго з Зямлі. Атрыманая з дапамогай савецкага аўтаматычнага апарата «Лунаход-1» унікальная па сваім характары і вялікай навуковай інфармацыя паслужыць далейшаму расшырэнню звестак пра Месяц, Сонца і касмічную прастору.

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ РЕВОЛЮЦИЯ И СОЦИАЛЬНЫЙ ПРОГРЕСС

ЦЕЛЬ СОЦИАЛИЗМА—БЛАГО ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

Научное управление и планирование общественного, прежде всего экономического, развития впервые в мире было последовательно воплощено в жизнь социалистическим государством — Советским Союзом. Только победоносная социалистическая революция могла создать условия для того, чтобы положить конец беспомощности человека перед лицом, как ему казалось, стихийных, управляемых экономических сил и сознательно регулировать общественное развитие.

Основой, обеспечивающей планирующую деятельность социализма, является общественная собственность на средства производства. Еще около века назад Фридрих Энгельс писал: «Раз общество возьмет во владение средства производства, то... анархия внутри общественного производства заменится планомерной, сознательной организацией».

Исключительное значение плановому развитию народного хозяйства, научному предвидению социальных явлений, эффективному социальному управлению придавал В. И. Ленин. Этим темам в основном посвящены последние продиктованные им документы. Примером их может служить письмо «О придании законодательных функций Госплану», в котором В. И. Ленин дает принципиальные указания о характере и направлениях работы советских планирующих органов, о путях реализации принципа планомерности социалистической экономики.

Говоря об экономическом планировании, В. И. Ленин всегда подчеркивал важность изучения его социальных последствий. В письме тогдашнему руководителю Госплана Г. Кржижановскому он подчеркивал, что оптимальный план должен быть «не технический», а «по-

литический или государственный...».

Выдвигая план электрификации России, Ленин обращает внимание на социальные последствия технического преобразования, советует рассмотреть его в определенной социальной связи. Первые пятилетки привели не только к созданию в Советском Союзе промышленных отраслей, к небывалому росту индустриального производства, но и к созданию новых общественных структур и институтов, к изменению социального положения личности. Индустриализация и коллективизация обеспечили не только радикальные экономические сдвиги, но и качественные изменения в профессиональной и демографической структуре советского общества, формирование новых социальных слоев, изменение мировоззрения и установок крестьянства, следовательно, привели к коренным социальным преобразованиям.

Конечно, управление и планирование не есть исключительная монополия социалистического мира. Во многих странах капитализма расширяется вторжение государства в экономическую жизнь, усиливается концентрация производства, а вместе с нею планирование в

определенных локальных рамках и процессов производства, потребления, научно-технического прогресса и т. д. Эта тенденция была также отмечена В. И. Лениным, который обратил внимание на то, что новые формы организации капиталистического предприятия — тресты уже связаны с попытками планомерного ведения хозяйства. Однако государственно-монополистическое планирование в условиях капитализма неизбежно сталкивается со стихией частного предпринимательства, которая не позволяет осуществить планирование и управление социальными процессами в полной мере научно.

В условиях совершающегося переворота в науке и технике, с расширением производства и дальнейшим обобществлением труда возрастает необходимость сознательного регулирования социальных отношений, отношений человека и природы, развития производительных сил, потребностей человека и т. д. По мере своего развития и совершенствования социализм все более настоятельно требует комплексного планирования, охватывающего все стороны производства и социальных отношений. Соответственно этому повышается роль научного предвидения перспектив развития всех сфер жизнедеятельности общества. Особое значение приобретает, наряду

с текущим, перспективное и долгосрочное планирование, опирающееся на прогнозы роста населения страны, потребностей народного хозяйства, научно-технического прогресса.

Ныне невозможно планировать какие-то процессы и изменения, например, в экономической производственной области, не учитывая тех побочных изменений, которые существуют осуществляемым мероприятием. Так, развивая нефтяную и газовую промышленность в Сибири, советские планирующие органы учитывают связанные с этим экономическим сдвигом изменения в демографической структуре населения, в уровне образования и профессиональной ориентации молодежи, намечают целый комплекс мероприятий по урбанизации осваиваемых районов, развитию здесь строительства предприятий сферы обслуживания, по медицинскому обеспечению и т. д. Иными словами, советские планы основываются на комплексном изучении экономических, демографических, градостроительных, образовательных, медицинских и прочих изменений, следовательно, развиваются как социальное планирование в подлинном смысле слова.

Рассмотрим эти изменения, связанные с научно-технической революцией, несколько более подробно. Естественным

— Александра Фёдаруна, раскажыце, калі ласка, з якімі сіламі лёгкай прамысловасці рэспублікі ўступіла ў дзевятую пяцігодку?

Лёгкай прамысловасці Беларусі сёння — адна з буйнейшых індустрыяльных галін народнай гаспадаркі. Яна аб'ядноўвае 112 прамысловых прадпрыемстваў, на якіх працуюць каля 150 тысяч чалавек. Прадпрыемствы гэтыя належаць да васьмідзяці розных галін. Асноўныя з іх — тэкстыльная, трыкатажная, швейная, абутковая. Можна назваць дзесяці буйных прадпрыемстваў, вытворчасць на якіх наладжана на алошнімму слову тэхнікі, а прадукцыя адпавядае лепшым сусветным узорам.

За гады мінулай пяцігодкі лёгкай прамысловасці рэспублікі дала насельніцтву на 9,2 мільярда рублёў тавараў народнага спажывання. У параўнанні з 1965 годам выпуск прадукцыі ў 1970 годзе ўзрос у 1,7 раза — тэмпы ў паўтара раза вышэйшыя за ўсесаюзныя.

За гэты час уведзены ў строй дзеючых другая чарга Баранавіцкага баваўнянага камбіната, Брэсцкі панюшны камбінат, Салігорская фабрыка бялізнавага трыкатажу, Пінскі трыкатажны камбінат, дзесяці прадпрыемстваў рэканструяваны і перааснашчаны сучасным абсталяваннем. Гэта дазволіла нам штогод выпускаць да 500 новых мадэляў і фасонаў абутку, па столькі ж відаў швейных і трыкатажных вырабаў. Тэкстыльчыні штогод асвойвалі выпуск сарака новых артыкулаў тканін.

Варта адзначыць, што вось ужо некалькі год запар прадпрыемствы міністэрства не толькі цалкам забяспечваюць патрэбу рэспублікі ў таварах народнага спажывання, а яшчэ значную частку прадукцыі даюць на ўсесаюзны рынак: амаль 60 працэнтаў вырабляемых намі тканін, 40 працэнтаў абутку, 20 працэнтаў швейных вырабаў і 60 працэнтаў трыкатажу. Гэта — сведчанне папулярнасці нашай прадукцыі, якая выклікана ле дабрай якасцю.

Лічы пераканаўчым, але цікава было б параўнаць іх з тымі, што характарызавалі лёгкаю прамысловасцю краю да Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Безумоўна, ніякага параўнання тут быць не можа. Да

Галоўнай задачай дзевятай пяцігодкі XXIV з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза вызначыў уздым матэрыяльна і культурнага ўзроўню жыцця нашага народа.

Вялікую ролю ў рэалізацыі пастаўленых планаў павінна адыграць лёгкай прамысловасць краіны. Аб сённяшнім стане і будучыні гэтай галіны народнай гаспадаркі рэспублікі ў гутарцы з карэспандэнтам «Голасу Радзімы» В. Хадасоўскім раскажала міністр лёгкай прамысловасці БССР Александра НічыПАР.

рэвалюцыі ў Беларусі налічвалася 19 дробных тэкстыльных заводзікаў, якія выраблялі 0,3 працэнта ўсёй тэкстыльнай прадукцыі Расіі. А цяпер мы толькі за суткі вырабляем 139 тысяч пар абутку, больш за 700 тысяч метраў тканін, 320 тысяч адзінак трыкатажных вырабаў, а швейнікі штодня выпускаюць на 1,5 мільёна рублёў адзення. Кожны чацвёрты кілаграм льновалакна, кожны пяты дыван, дзесяты метр льнотканін з усіх, вырабляемых у краіне. — беларускія.

Ці захавае лёгкай прамысловасць такія імклівыя тэмпы развіцця ў бягучай пяцігодцы?

Не толькі захавае, а і павялічыць. Дырэктывамі XXIV з'езду па дзевятамую пяцігадовую плану намечана павялічыць выпуск прадметаў ужытку на 44—48 працэнтаў пры росце ўсёй прамысловай прадукцыі на 42—48. Таму мы плануем да 1975 года павялічыць выпуск шаўковых тканін у 3,8 раза, баваўняных — на 3,3 працэнтаў, шарцыяных — на 2,3 працэнтаў, бялізнавага трыкатажу — больш чым на палавіну, дываноў і дываноных вырабаў — у 1,7 раза, швейных вырабаў і скураной галантарэі — на 40, а абутку — на 24 працэнтаў.

За кошт чаго будучы ажыццёўлены ўсе гэтыя планы?

Галоўныя рэзервы — гэта будаўніцтва новых і рост прадукцыйнасці працы на ўжо дзеючых прадпрыемствах. Капітальныя ўкладанні павялічацца за пяцігодку ў тры разы. На прамысловай карце рэспублікі ўжо адзначаны першыя буйныя будоўлі дзевятай пяцігодкі. Хуткімі тэмпамі ўзводзяцца Мар'іўскі шаўковы камбінат, трэцяя чарга Аршанскага льнокамбіната, Слоніўская прадзільная фабрыка, Гродзенскі ніткавы камбінат, Добрушскі фарфоравы завод, Асіповіцкі льнокамбінат і яшчэ 14 льнозаводаў.

Аднак 90 працэнтаў усяго прыросту прадукцыі мы чакаем ад павышэння прадукцыйнасці працы. Шляхоў да

гэтага шмат: укараненне новых прагрэсіўных працэсаў і тэхналогіі, перааснашчэнне прадпрыемстваў навейшай тэхнікай, удасканаленне кіравання і канцэнтрацыя вытворчасці шляхам стварэння буйных вытворчых аб'яднанняў.

Вядома, што вытворчыя аб'яднанні цяпер ствараюцца ва ўсіх галінах прамысловасці. Гэта агульная тэндэнцыя. Раскажыце, калі ласка, больш падрабязна аб тым, як праходзіць гэты працэс у лёгкай прамысловасці і якія яго вынікі?

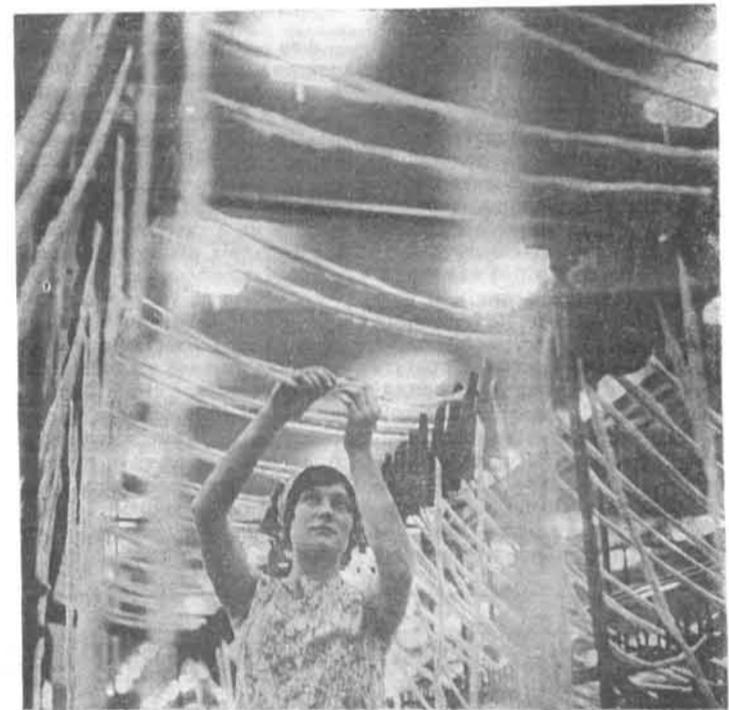
Першыя вытворчыя аб'яднанні з'явіліся ў нас яшчэ ў 1962—1965 гадах. Гэта мінскія вытворчае абутковае аб'яднанне «Прамень» і швейнае аб'яднанне імя Крупскай, а таксама гомельскія абутковае аб'яднанне «Праца» і швейнае імя Камінтэрна. Выгада ад гэтага вялікая. Па-першае, дробныя прадпрыемствы, якія ўвайшлі ў склад аб'яднанняў як філіялы, могуць спецыялізавацца на больш вузкіх пра-

цах. Па-другое, удасканалілася кіраванне прадпрыемствамі, нават з'явілася магчымасць прымяняць для гэтай мэты электронна-вылічальныя машыны.

У сістэме міністэрства працуюць ужо восьм вытворчых аб'яднанняў. Мы ўважліва сочым за вынікамі іх работы і перакананы, што будучыня — менавіта за такімі аб'яднаннямі. Мяркуючы самі. У швейным вытворчым аб'яднанні імя Крупскай, напрыклад, аб'ём вытворчасці за пяць гадоў узрос у два разы, выпрацоўка на аднаго працуючага — амаль напалавіну, а прыбыткі павялічыліся ў сем разоў. Прыкладна такія ж паказчыкі і ў іншых аб'яднанняў: рэзка расце выпуск прадукцыі і прыбыткі, якія ідуць на далейшае расшырэнне вытворчасці. Таму ў бліжэйшыя гады мы мяркую стварыць яшчэ некалькі падобных аб'яднанняў.

Скажыце, ці з'яўляюцца ў выніку стварэння аб'яднанняў выгады для рабочых і служачых, занятых на іх?

Так, і вельмі вялікія. Я называла ўжо лічбы росту прыбыткаў прадпрыемстваў. Значная частка гэтых сродкаў ідзе на жыллёвае будаўніцтва, на ўзвядзенне прафілакторыяў і дамоў адпачынку для рабочых, на прэміяванне і іншыя выплаты работнікам аб'яднанняў. Як бачыце, выгада ёсць усім.

На Баранавіцкім баваўняным камбінате.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Все чаще на международных и всесоюзных соревнованиях на пьедестале почёта поднимаются белорусские спортсмены. На страницах отечественных и зарубежных газет и журналов появляются статьи, посвященные опыту спортсменов и тренеров нашей республики. За пять последних лет 45 белорусских спортсменов завоевали звания чемпионов мира, 54 — Европы, 155 — Советского Союза. Минск стал местом проведения многих всесоюзных и международных спортивных встреч («БЕЛАРУСЬ НА П'ЕДЭСТАЛЕ ГОНАРУ», 1 стр.).

На вопросы нашего корреспондента об успехах и достижениях предприятий легкой промышленности отвечает министр легкой промышленности А. Ничипор («БУДУЧАЕ ЗА ВЫТВОРЧЫМІ АБ'ЯДНАННЯМІ», 3 стр.). В настоящее время население республики полностью обеспечивается товарами широкого потребления, а значительная часть их вывозится на всесоюзный рынок. В девятой пятилетке темпы роста предприятий легкой промышленности, как и количество выпускаемой ими продукции, будут увеличиваться.

Три материала на 4 стр. объединены общим заголовком «СЕЙБЫТІ МІРУ, ПРАУДЫ І ДАБРА». В них рассказывается о белорусках, которые, выехав в зарубежные страны, печат и учат, несут правду о нашей стране, ее людях.

В Наровле, на берегу Припяти, состоялся праздник народного творчества. Участники художественной самодеятельности из пяти районов Полесья почти четыре часа исполняли старинные белорусские песни. Часто это были песни, которых еще нет ни в одном фольклорном сборнике, но их поет народ, они никогда не стареют («А У ПОЛІ БЯРОЗА...», 7 стр.).

Чешский журнал «Свет социализма» напечатал заметки своего корреспондента, отдохнувшего в нашей республике. «РАЙ ДЛЯ РЫБАЛОВАУ» — под таким заголовком мы помещаем их на 8 стр. Отдых и рыбалка на белорусских озерах оставили у автора неизгладимое впечатление.

последствием бурного развития промышленного производства является рост городов, как старых, так и новых, и соответствующее перемещение в них сельского населения. По прогнозу Германа Кана, в США к 2000-му году примерно 9/10 населения будет жить в городах. Возникнут мегалополисы — города-гиганты. Так, мегалополис Босваш объединит все города от Бостона до Вашингтона, включая и Нью-Йорк, с общим населением 80 миллионов человек. В агломерации Чикаго — Питтсбург будут жить 40 миллионов человек.

Не исключено, что эти прогнозы сбудутся. Впрочем, в последнее время появились некоторые противоположные признаки. Американская перепись 1970 года впервые показала некоторое сокращение населения таких крупнейших городов, как Нью-Йорк. В то же время возросло население в пригородах и на побережье. Люди стремятся убежать из крупных городов, где жить стало очень трудно из-за шума, загрязнения воздуха и других «прелестей» промышленной цивилизации.

В Советском Союзе децентрализация может стать реальным результатом целенаправленных государственных мер. Многообещающим представляется развитие городов-спутников вблизи Москвы, опыт создания Новосибирского

Академгородка, городка биологов в Пущине близ Серпухова, городка физиков в Дубне и т. д.

Большое значение имеет опыт строительства новых городов. По данным на 1970 год, в СССР насчитывалось 1935 городов по сравнению с 709 в 1926 году. Такой «автогород», как Тольятти, «электрогород» Братск, «нефтегород» Сургут и другие — примеры того, как благодаря социалистическому планированию новое крупное промышленное предприятие становится своеобразным «магнитом» для довольно большого масс населения и источником создания городских комплексов с полным набором предприятий и учреждений, включая учебные заведения, клубы, театры и т. д.

Не только развитие городов обеспечивает преодоление противоположности между городом и деревней, но и поднятие деревни до уровня города в материальном и культурном отношениях. Рост благосостояния трудящихся колхозов и совхозов, индустриализация их труда, строительство на селе промышленных предприятий и предприятий сферы услуг, увеличение числа таких рабочих мест, которые привлекают сельскую молодежь, повышающую свое образование, — вот пути, на которых решается эта проблема в СССР.

Другая проблема, непосредственно порождаемая научно-технической революцией и являющаяся предметом социального планирования, — это вопрос защиты естественной среды от последствий деятельности людей: загрязнения водных источников, воздуха, эрозии почвы и т. д. Известно, что от эрозии в целом по земному шару уже повреждено около 2 миллиардов гектаров, из них 50 миллионов стали совершенно непригодными для дальнейшего использования.

Загрязнение воздуха в ряде промышленных центров капиталистического мира давно уже нарушило всяческие санитарные нормы. В крупных городах США существует острый кислородный голод. Столь же большие масштабы приняла проблема, связанная с промышленными и бытовыми отходами, а также с загрязнением внутренних водоемов. Предполагается, что в США к 1980 году наличные ресурсы воды будут исчерпаны полностью. Уже сейчас встает вопрос о создании опреснительных станций на океанских побережьях. Ссылаясь на эти и подобные факты, некоторые западные ученые бьют тревогу, предсказывая «последний час» человечества.

В условиях капитализма частная собственность на средства производства препятствует эффективной защите природы

от вредных последствий деятельности людей. Автомобильные, нефтяные, химические, металлургические монополии США — вот конкретные виновники превращения Великих озер в мертвые водоемы, ядовитого тумана над Лос-Анджелесом и других чудовищных фактов насилия над природой.

Социализм же создает полную возможность регулирования в нужном направлении научно-технического прогресса. В СССР действуют соответствующие законы об охране природы, предусматривающие не только административную и финансовую, но и уголовную ответственность за неоправданные затраты земельных ресурсов, за промышленное загрязнение водоемов, за браконьерство. Строители коммунизма — трудящиеся СССР — думают не только о собственном благополучии, но и о том, чтобы оставить в наследие будущим поколениям действительно цветущую землю.

Научно-техническая революция повышает роль управления народным хозяйством и всем общественным развитием. «...Рост масштабов и качественные сдвиги в нашей экономике, — говорил на XXIV съезде КПСС Л. Брежнев, — предьявляют новые, более высокие требования к управлению, не позволяют довольствоваться сложившимися формами и ме-

тодами, даже если они хорошо служили в прошлом.

Надо иметь в виду и другое — в последнее время серьезно расширились возможности улучшения управления. Это связано с повышением уровня знаний и профессиональной подготовки наших кадров, широким масс трудящихся, с быстрым развитием науки управления и электронно-вычислительной техники.

Электронно-вычислительные машины берут на себя не только физические, но и интеллектуальные свойства человека. В этом суть кибернетизации производства, логического продолжения автоматизации.

Намеченный Директивами XXIV съезда КПСС по девятому пятилетнему плану резкий рост производства ЭВМ, дальнейшее усовершенствование управления всеми областями общественной жизни в СССР связаны с тем, что социалистическая система в полной мере отвечает потребностям рациональной организации планирования и управления.

В условиях социализма научно-техническая революция несет благо всем трудящимся, всему обществу.

Евгений АМБАРЦУМОВ, кандидат исторических наук. АПН.

СЕЙБИТЫ МІРУ, ПРАЎДЫ І ДАБРА

Пасланцы Савецкай Беларусі за мяжой

Гадоў пяцьдзесят таму назад мы, беларусы, вельмі радаваліся б, каб якая-небудзь краіна накіравала нам на дапамогу высокаадукаваных спецыялістаў, бо іх у нас было вельмі мала. Вучоных, інжынераў, урачоў, педагогаў, аграномаў нам прысылала толькі Расія. Больш ніхто.

Зараз беларускія вучоныя і спецыялісты працуюць у дзесятках краін свету. Іх сустрэнеш у В'етнаме, Індыі, Егіпце, Алжыры, Йемене, на Кубе — усюды, дзе

народы, якія вызваліліся ад іншаземнага прыгнёту, адчуваюць патрэбу ў братаў дапамозе. Іх можна ўбачыць і ў еўрапейскіх краінах. І ўсюды яны з'яўляюцца сейбітамі міру, праўды і добра.

Урач нядаўна вярнуўся з далёкага Йемена, журналіст — з Заходняй Германіі, а прафесар атрымаў пісьмо з Кубы. Ім сёння і прысвячаецца старонка нашай газеты.

Сустрэчы на Рэйне

Нядаўна мне давялося прыняць удзел у сустрэчы савецкай і заходнегерманскай грамадскасці па праблемах еўрапейскай бяспекі і супрацоўніцтва. Гэта сустрэча адбылася ў маленькім гарадку Гумерсбаху, што ў зямлі Паўночнай Рэйна-Вестфалія. Яна была праведзена па ініцыятыве заходнегерманскага Таварыства садзейнічання развіццю адносін паміж ФРГ і СССР. На працягу некалькіх дзён у будынку Акадэміі імя Тэадора Хойса ішла сур'ёзная, адкрытая размова па актуальных праблемах, якія стаяць цяпер перад Еўропай.

Людзей добрай волі радуе аздаравленне палітычнага клімату на нашым кантыненте, якое намецілася ў апошні час. Усё больш упэўнена прабівае сабе дарогу тэндэнцыя да разрадкаў напружанасці і дзелавога супрацоўніцтва дзяржаў з розным грамадскім ладам. Гэта — вынік міралюбівай знешняй палітыкі Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін. Іх канструктыўныя прапановы па карэннаму паляпшэнню абстаноўкі ў Еўропе знаходзяць усё новых і новых прыхільнікаў, сустракаюць растуцае разуменне і падтрымку не толькі ў шырокіх колах грамадскасці, але і з боку ўрадаў многіх краін. Сустрэча ў Гумерсбаху наглядна адлюстравала гэты працэс.

Як справядліва адзначалі многія ўдзельнікі сустрэчы, буйным крокам на шляху да аздаравлення абстаноўкі ў Еўропе, умацавання еўрапейскай бяспекі з'явілася заключэнне дагавораў паміж Савецкім Саюзам і ФРГ, паміж Польшчай і ФРГ. У іх пацвярджаецца непарушнасць граніц еўрапейскіх дзяржаў, а гэта і з'яўляецца перш за ўсё асновай трывала-

га міру ў Еўропе. Усе былі згодны з прафесарам Гесенскага ўніверсітэта Гельмута Рыдэрам, калі ён у сваім дакладзе сказаў, што ратыфікацыя і ўступленне ў сілу дагавораў прывядзе «да канчатковай ліквідацыі яшчэ не памершай да сённяшняга дня вайны».

Пасля сустрэчы ў Гумерсбаху мы зрабілі паездку па Заходняй Германіі. Наведалі Дзюсельдорф, Кельн, Бон, Дортмунд, Франкфурт-на-Майне, Мюнхен, Нюрнберг. Сустрэкаліся з вучонымі і палітыкамі, грамадскімі дзеячамі і журналістамі. Іншы раз удавалася пагутарыць з рабочымі.

Але сярод шматлікіх сустрэч мяне асабліва ўразіла адна — з дацэнтам Мінскага інстытута замежных моваў Юрыем Каваленкам, які па запрашэнню Рэйнска-Вестфальскага таварыства вольнага даследавання ў Дортмундскім Замежным інстытуце. Каваленка выступае з лекцыямі аб нашай краіне і, зразумела, аб Беларусі.

Восенню мінулага года пры яго актыўным удзеле ў Дортмундзе была адкрыта вялікая фотавыстаўка, прысвечаная Беларусі. На ёй было прадстаўлена каля трыста фатаграфій, якія адлюстравваюць мінулае і сучаснае рэспублікі. Паводле водгукаў наведвальнікаў, атрымаўся вельмі ўражваючы малюнак дасягненняў нашага народа. З Масквы на адкрыццё выстаўкі прыехаў старшыня праўлення савецкага інстытута па развіццю сувязей з грамадскасцю ФРГ акадэмік Хвастой. З прывітальнай прамовай выступіў доктар Гарольд Кох. Затым Ю. Каваленка зрабіў даклад «Беларусь учора і сёння». Усе газеты зямлі Паўночнай Рэйна-Вестфалія надрукавалі

падробныя паведамленні аб выстаўцы, забяспечыўшы іх фоталюстрацыямі.

У якіх толькі аўдыторыях не давялося выступаць за гэты час лектару з Мінска! Яго слухалі рабочыя і хатнія гаспадыні, настаўнікі і студэнты, прафсаюзныя актывісты і члены саюза моладзі.

Часта выступаў Ю. Каваленка перад слухачамі вышэйшых народных школ у Дуйсбургу і Хаэнлімбургу, Віхтыфоры і Брылоне, Нойсе і Бальве, у многіх іншых вялікіх і малых гарадах. Яго слухалі ў евангеліскай акадэміі і клубе для пажылых грамадзян. А аднойчы запрасілі ў... паліцыю. Паліцэйскія выказалі жаданне паслухаць савецкага лектара.

Тэматыка лекцый вельмі разнастайная. Юры Іванавіч расказвае аб грамадскім ладзе СССР, сацыялістычнай дэмакратыі, вучобе і працы савецкай моладзі, аб Беларусі, Мінску.

Але часцей за ўсё савецкага лектара просяць расказаць аб пастаноўцы народнай адукацыі ў СССР. Гэта, зразумела, не выпадкова. Савецкая сістэма адукацыі з'яўляецца ў ФРГ аб'ектам пільнай увагі. Да нядаўняга часу ў Заходняй Германіі існавала шматступенчатая сістэма сярэдніх школ. Тыя, хто скончыў так званую народную школу, маглі паступіць толькі на прадпрыемства. Перад выпускнікамі рэальных вучылішчаў адкрываліся дзверы тэхнікумаў. І толькі гімназія давала права на паступленне ва ўніверсітэт. Сацыял-дэмакраты правялі рэформу адукацыі, стварылі, як яны сцвярджаюць, «роўнасць шанцаў». Аднак практычна, у сілу горшых умоў жыцця, больш слабай падрых-

таванасці, па-ранейшаму толькі нямногія дзеці рабочых могуць атрымаць вышэйшую адукацыю. Рэформа, праведзеная ў ФРГ, накіравана, такім чынам, на забеспячэнне адукацыяй дзяцей багатых бацькоў. Вось чаму так многа размоў вядзецца тут аб савецкай школе. Слухачоў цікавіць і тое, як арганізавана ў нас падрыхтоўка настаўнікаў, і чаму такі нізкі працэнт дзевяцігодняга і чым займаюцца піянерская, камсамольская арганізацыі. Яны здзіўляюцца, даведаўшыся, што мы ставім у новай пяцігодцы пытанне аб усеагульнай сярэдняй адукацыі.

Розныя лекцыі даводзіцца чытаць Юрыю Каваленку, і слухачы ў яго таксама бываюць розныя. Адно ідуць паслухаць савецкага лектара з добрымі намерамі, пашырыць свае веды аб нашай краіне, а некаторыя...

Сёлета вясной на лекцыях Каваленкі ў розных гарадах з'явіліся лістоўкі, у якіх рэкамендавалася задаваць пытанні антысавецкага зместу. Адчуваўся, што нейкая ўмелая рука робіць спробы настроіць аўдыторыю ў антысавецкім духу.

Як паступіць лектар? Прамаўчыць, абыйдзе вострыя вуглы? Ні ў якім разе! Улічваючы звычай мясцовай аўдыторыі да канкрэтнай і нагляднай інфармацыі, Каваленка вядзе расказ, пазбягаючы складанага тэрмінавання. На правакацыйныя пытанні адказвае спакойна, з гумарам. Аргументацыя ў яго настолькі пераканаўчая, што неўзабаве сімпатый большасці аўдыторыі на яго баку. Што ж датычыць антысавецкіх лістовак, то змест іх не вытрымлівае ніякай крытыкі. Многія пытанні, якія задаюць лектару ў ходзе дыскусій, а яны працягваюцца дзве гадзіны, сведчаць аб здзіўляючай недасведчанасці некаторых слухачоў, вузасці і шаблоннасці іх уяў-

ленняў аб нашай краіне, што складаюцца пад уплывам антысавецкай прапаганды.

— На лекцыях пра Беларусь, — расказвае Ю. Каваленка, — мяне часта пытаюць: ці можа беларус жаніцца на рускай дзяўчыне або наадварот — руская выйсці замуж за беларуса. Здзіўляюцца, калі я прыводжу даныя, якія сведчаць аб тым, што ў Беларусі на тысячу жыхароў прыпадае ў некалькі разоў больш студэнтаў, чым у ФРГ. Не хочучы верыць, калі такія ж параўнанні даю ў адносінах урачоў — тут статыстыка таксама не на карысць Заходняй Германіі. Расказваю, што ў нас, у Савецкім Саюзе, няма беспрацоўя, і раптам пытанне, на першы погляд, не па тэме: ці можна ў СССР свабодна ездзіць з горада ў горад? Колькі пажадаеце. Але слухач не спыняецца: а ў новым горадзе прыезджага возьмуць на работу?

Падобныя пытанні, зразумела, добрая падстава для далейшай размовы аб тым, што няправільнае і прымітыўнае ўяўленне аб савецкай рэаліснасці — вынік намаганняў рэакцыйнай прапаганды.

Паводле запісаў у рабочым бланкоце мы спрабавалі з Юрыем Іванавічам падлічыць, колькі людзей пабывала на яго лекцыях за год. Лічба атрымалася вельмі ўнушальная — больш за тры з паловай тысячы. Няхай не ўсе з іх пачалі пасля гэтага ставіцца да нашай краіны добразычліва, але голас праўды пачуў кожны.

У Замежным інстытут у Дортмундзе цяпер прыходзіць столькі заявак прыслаць савецкага лектара, што выканаць іх аднаму чалавеку проста фізічна немагчыма. Ці ж гэта не сведчанне вялікай цікавасці да нашай краіны, яе ладу, яе палітыкі?

Валерый МІХАЙЛАЎ, журналіст.

ПІСЬМО З ГАВАНЫ

Прафесар Пётр Лабко, разбіраючы чарговую пошту, звярнуў увагу на канверт блакітнага колеру. На ім стаяў штэмпель «Гавана».

— Зноў нехта з маіх вучняў, — узрадаваўся ён.

Аўтарам была Ізабел Альварас Торэс. Пётр Іосіфавіч добра памятае яе. Рухавая, невысокага росту і вельмі здольная жанчына. Пасля таго, як ён вярнуўся з Кубы, сустракаўся з ёй і яе калегам Вашынгтонам Расель Пуіг на 9-м Міжнародным кангрэсе анатомаў, што праходзіў у Ленінградзе.

«Лабараторыя, якую вы арганізавалі, працуе добра, — пісала Ізабел Альварас Торэс. — Цяпер у нас ёсць новы аспірант. Выканалі некаторыя работы для музея. На мінулым тыдні я зрабіла навуковы даклад, рыхтуюся да новых выступленняў. Цяпер узначальваю кафедру, а Вашынгтон выкладае анатомію, і мы ва ўсім прытрымліваемся вашых парадаў. Чакаем, калі зноў прыедзеце да нас...»

Чым жа заслужыў прафесар з Беларусі такую ўдзячнасць кубінскіх калегаў?

У 1967 годзе Пётр Лабко быў накіраваны на Кубу для аказання дапамогі маладой рэспубліцы ў арганізацыі вучэбнага працэсу і навукова-даследчай работы на кафедры анатоміі медыцынскага факультэта Гаванскага ўніверсітэта. Ён кіраваў падрыхтоўкай маладых вучоных, чытаў лекцыі аспірантам, укараніў савецкі метад прыгатавання і захавання вучэбнага матэрыялу. Сярод яго вучняў былі Ізабел Альварас Торэс, Вашынгтон Расель Пуіг, Фернанда Рохас, Араса дэ ля Оса. Беларускі прафесар дапамог ім выбраць тэмы даследаванняў, скласці падрабязны план работы.

А восенню мінулага года Ізабел і Вашынгтон былі ў Мінску і, вядома, наведвалі кафедру анатоміі Мінскага інстытута, дзе працуе іх настаўнік П. Лабко. Загадных кафедры акадэмік АН БССР прафесар Д. Голуб расказаў ім пра сістэму выкладання анатоміі, навукова-даследчую работу. Госці з цікавасцю аглядзелі вучэбны анатамічны музей і музей гісторыі кафедры. Затым іх прыняў рэктар інстытута А. Ключароў.

П. ТОРМАСАЎ.

ПАД СПЯКОТНЫМ СОНЦАМ АРАВІІ

У жніўні 1967 года група савецкіх спецыялістаў-медыкаў выехала ў Йеменскую Аравійскую Рэспубліку, каб дапамагчы маладой незалежнай дзяржаве ў арганізацыі аховы здароўя. Сярод іх быў прадстаўнік Беларусі, загадчык неўралагічнага аддзялення чыгуначнай бальніцы горада Мінска Уладзіслаў Кот (на здымку краіні справа). Свае ўражанні ад замежнай камандзіроўкі ён выказаў у нататках, якія мы друкуем ніжэй.

Праз пяць з палавінай гадзін паветранага падарожжа лайнер ІЛ-18 прыземліўся ў Каірокім міжнародным аэрапорце. Мы крыху адпачылі і азнаёміліся са славымі мясцінамі гэтага цікавага горада, аглядзелі казачныя егіпецкія піраміды, сфінксаў, пра якіх некалі толькі чыталі або чулі. У памяці засталіся прыгожыя архітэктурныя ансамблі горада і маляўнічыя пейзажы велічнага

Ніла. Але наш шлях ляжаў бліжэй да экватара яшчэ на 2,5 тысячы кіламетраў.

І вось гарачым, спякотным днём самалёт зрабіў пасадку ў партовым горадзе Йеменскай Аравійскай Рэспублікі — Хадэйдзе. Аэрапорт знаходзіцца сярод голай пустыні, і калі мы спусціліся па трапу, на нас паваля такім спякотным і вільготным паветрам, што ў першы момант нават дух заняло.

«Напэўна будзе цяжка жыць і працаваць у такім клімаце», — падумалі мы. Але сустрэча з прадстаўнікамі консульства, з групай савецкіх урачоў, якія ўжо тут працавалі, а таксама з йеменскімі таварышамі супакоіла нас. Хутка мы прыехалі ў Хадэйду. Нас пасялілі ў савецкай калоніі ў сучасных добраўпарадкаваных дамах, якія стаялі на беразе спакойнага Чырвонага мора.

Неўзабаве ў Хадэйдзе засталіся чатыры ўрачы, а астатняя група паляцела ў сталіцу Йемена горад Сану. Там уступіў у строй новы шпіталь, пабудаваны з дапамогай нашых спецыялістаў па праекту савецкага архітэктара-жанчыны. Гэта акалічнасць вельмі здзіўляла йеменцаў і выклікала недавер'е нават

у прэзідэнта рэспублікі Абдэль ас-Саляля. Шпіталь цяпер з'яўляецца адной з лепшых лячэбных устаноў Афрыкі і Азіі.

Каля трох год мы працавалі ў рэспубліканскім нацыянальным шпіталі ў Хадэйдзе. 14 савецкіх спецыялістаў абслугоўвалі ўсё насельніцтва горада і губерні і адначасова рыхтавалі йеменскіх медыкаў. У вольны час праводзілі заняткі з фельчарамі шпітала, якія ў большасці сваёй самавучкі-практыкі. Вялікую выкладчыцкую работу прыходзілася праводзіць і з урачамі-йеменцамі, таму што першыя нацыянальныя ўрачэбныя кадры з'явіліся тут толькі ў 1967—68 гадах. У асноўным гэта выпускнікі савецкіх вышэйшых навучальных

устаноў. З нашай дапамогай у сакавіку гэтага года ў Йемене праведзена першая навукова-практычная канферэнцыя йеменскіх і замежных медыкаў. Савецкія ўрачы дапамаглі правесці ўпершыню ў рэспубліцы прафесійныя агляды працуючых насельніцтва і некаторых паселішчаў. У 1970 годзе ў Йемене працавала больш за трыццаць савецкіх урачоў, у 1971 годзе іх засталася каля дзесяці, а астатніх замянілі йеменцы, падрыхтаваныя савецкімі спецыялістамі.

У Йемене вельмі цёпла і дружалюбна ставяцца да ўсіх савецкіх спецыялістаў, да ўрачоў асабліва, бо яны сваёй бескарыслівай і бездакорнай працай заваявалі вялікі аўтарытэт. Уладзіслаў КОТ.

Напярэдадні дня нараджэння ўзброеных сіл Польскай Народнай Рэспублікі вёску Леніна Горацкага раёна, дзе ўзведзены велічны манумент у азнаменаванне польска-савецкай баявой садружнасці, наведла вялікая група гасцей з Польшчы. Яны ўсклалі вянкi да брацкіх магіл польскіх і савецкіх воінаў, аглядзелі месцы былых баёў, наведалі музей савецка-польскага баявога братэрства. НА ЗДЫМКУ: польскія сябры ўскладаюць вянкi да помніка воінам Савецкай Арміі, якія загінулі ў баях з фашыстамі.

◆ ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ◆

◆ ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ◆

МИНСК — ЧУДЕСНАЯ СТОЛИЦА

Редко кому из проживающих на чужбине белорусов выпадало счастье дважды в течение месяца побывать в Минске. Мне же повезло: сопровождая соотечественников, я два раза приезжала в этот чудесный город.

Первая группа была в Минске в августе. Тогда здесь стояла необычная для этих мест жара. Вторая группа гостила в первых числах сентября. Ветры уже тревожили пожелтевшую листву, темные тучи закрывали небо. Все говорило о том, что в Минск пришла осень.

Как всегда, в первые дни туристы познакомились с белорусской столицей — молодым красивым Минском с его широкими проспектами и площадями, уютными скверами и парками.

Затем туристы посетили мемориальный комплекс Хатынь. Они почтили память тех, кто погиб здесь от рук фашистских палачей в страшный мартовский день 1943 года, поклонились символическим могилам 136 белорусских деревень, разделенных участъ Хатыни в годы войны.

Фашистские варвары превратили в руины 209 белорусских городов и городских поселков, 9 200 сел и деревень. Ог рук оккупантов в Белоруссии погибло 2 миллиона 230 тысяч советских граждан. Этого никогда не забудут живые. Это никогда не должно повториться.

После войны жители республики не только восстановили из руин города, промышленные предприятия и сельское хозяйство, но и создали основу для дальнейшего развития производительных сил и повышения благосостояния и культурного уровня народа. Все это стало нам предельно ясно после посещения колхоза имени Ка-

линина, Минского камвольного комбината, трикотажной фабрики «Прогресс» и других предприятий.

Председатель колхоза имени Калинина Несвижского района Яков Алексанкин рассказал, что колхозу недавно исполнилось двадцать лет. Теперь в хозяйстве насчитывается пять тысяч голов крупного рогатого скота, шесть тысяч свиней. В прошлом году было собрано до 40—50 центнеров зерна с гектара. Большинство производственных процессов механизировано.

Посетив Минский камвольный комбинат и трикотажную фабрику «Прогресс», мы вочию убедились в том, что население Белоруссии получает достаточно ткани самого лучшего качества.

На обоих предприятиях в светлых и просторных цехах установлено оборудование новейшей конструкции. Кругом безукоризненная чистота. По краям натертых до блеска полов ласкающие глаз газоны. «У нас на фабрике крысы, а здесь газоны», — сказала одна из туристок.

Стоящие у станков работницы опрятно одеты, не видны растрепанных, взлохмаченных причесок. То тут, то там над станком склоняется хорошенькая головка.

Камвольный комбинат, выпускающий красивые и прочные ткани для платьев, костюмов, пальто, плащей 150 расцветок и рисунков, имеет собственную художественную мастерскую. На всесоюзных и международных выставках ткани комбината получают самую высокую оценку.

Поразил нас и дворец культуры камвольщиков. В нем — театральный зал на тысячу мест. Работают мно-

гочисленные кружки, хореографическая студия, секция художественной гимнастики.

На трикотажной фабрике «Прогресс» работают 1700 человек, из них 1400 — женщины. За прошлую пятилетку зарплата рабочих повысилась на 30 процентов. «Гордись своим трудом!» — этот лозунг прочитала я на стене одного из цехов. Такие лозунги, по-моему, и движут социалистическое соревнование, плоды которого уже заметны в первом полугодии девятой пятилетки.

Мы посетили также Белорусский государственный музей истории Великой Отечественной войны. По впечатлению, которое он производит, его можно сравнить со Смольным в Ленинграде и с филиалом Центрального музея В. И. Ленина в Ульяновске.

Вот вкратце то, что увидели туристы в Минске. Кроме того, некоторые из них смогли навестить своих родных, а у других было достаточно гостей, чтобы заполнить ими добрую часть гостиницы «Юбилейная», которую туристы групп «Русского голога» уже привыкли считать своим вторым домом.

Кстати, в ресторане этой гостиницы в последний вечер пребывания в Минске, как одной, так и другой группы, Белорусское товарищество по культурным связям с соотечественниками за рубежом и редакция газеты «Голас Радзімы» устроили прощальный банкет. Хочу от имени всех членов наших групп сказать большое спасибо за чудесные встречи, которые произвели на нас неизгладимое впечатление. Многие из нас надеются вскоре вновь приехать в вашу чудесную столицу.

Елена ЗОРИНА.

США.

ГОСЦИ З ФРАНЦЫИ

Многія кіламетры раздзяляюць беларускі горад Жодзіна і французскі горад Венісье. Але адлегласць не перашкаджае сябраваць іх жыхарам. Жодзіна і Венісье — гарады-пабрацімы. У Жодзіна, як вядома, выпускаюцца вялікасерыйныя самозвалы. Венісье — таксама горад айтамабілебудавнікоў. Надайна дэлегацыя жо-

дзіцаў наведла Францыю. А потым два прафсаюзныя дзеячы з горада Венісье — Гі Мейер і Жак Бракер — былі гасцямі беларускага горада. Яны наведалі школу-інтэрнат, мясцовае прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча металістаў, дзіцячыя ўстановы, павывалі ў гарадскім Савеце. Падрабязна госці азнаёміліся з галюннымі прадпрыемствам Жодзіна — Беларускай айтазаводам, Намеснік дырэктара прадпрыемства Пётр Ніжнік расказаў ім аб гісторыі завода, яго калектыве. Госці а-

ледзелі цэхі, лабараторыі, ім прадэманстравалі гатовую прадукцыю.

Пасланцоў Францыі цікавіла, як жыўць рабочыя, як наладжана вытоорчасць. Ім вельмі спадабалася тое, што ў цэхах прасторна, абсталяванне расставлена свабодна, многа святла, вакол вытворчых памяшканняў шмат зялёных насаджэнняў.

Падрабязныя адказы на ўсе пытанні госці з Францыі атрымалі ў час гутаркі ў прафсаюзным камітэце завода.

І. ПАПЧАНКА.

Аб прыгажосці азёраў і рэк складзена нямала песень, сказанняў, легенд. Беларуская жамчужына — Нарач — таксама апета паэтамі. Прырода шчодро надзяліла яго: азёрная чаша ў сасновым акружэнні, паветранасоенае на паху смаля. Багаты наarachанскія лясы грыбамі і ягадамі. Штогод у гэтых мясцінах адпачывае больш за 50 тысяч чалавек. НА ЗДЫМКУ: карпусы дома адпачынку «Нарач».

* ШТО? ЯК? ЧАМУ? *

ПАДПІСКА НА ГАЗЕТЫ І ЧАСОПІСЫ

Урачыстае святкаванне Дня работнікаў сельскай гаспадаркі, офішы з паведамленнямі аб пачатку новага тэатральнага сезона, чырвань сцягоў і транспарантаў, якімі ўпрыгожваюцца гарады і сёлы да 7 лістапада, звыкла асацыіруюцца з паняццем восені. Да гэтых прыкмет у апошнія гады ўсё часцей далучаецца яшчэ адна характэрная асаблівасць. Менавіта ў верасні — кастрычніку штогод праводзіцца падпіска на цэнтральныя і мясцовыя газеты і часопісы.

Савецкі Саюз часта называюць «чытаючай краінай». Павышаны інтарэс да ведаў, да друкаванага слова ўзнік у першыя паслярэвалюцыйныя гады, калі масы пацягнуліся да адукацыі. Перыядычны друк у той час быў бясплатны, але газет і часопісаў не хапала, іх размеркаваннем займаліся органы ўлады. Пазней быў уведзены метада падпіскі, але з-за недахопу паперы і вытворчых магутнасцей жаданні людзей мець патрэбныя выданні не заўсёды задавальняліся.

Цяпер, пачынаючы з верасня, можна падпісацца на любое перыядычнае выданне на будучы год. Для гэтага неабходна аформіць квітанцыю ў грамадскага распаўсюджвальніка друку па месцы работы або вучобы ці ў аддзяленнях сувязі, у пунктах падпіскі на газеты і часопісы. Падпіску прымуць на вызначаны вамі тэрмін не толькі ў верасні, а і ў любым наступным месяцы. Пераважная большасць перыядычных выданняў распаўсюджваецца ў нас па падпісцы. Чытачы прывыклі да гэтага і лічаць, што так больш зручна. (Хаця ў нас добра наладжаны продаж газет і часопісаў у розніцу). Як правіла, каля 95 працэнтаў людзей афармляюць падпіску адразу на ўвесь год.

Адны аддаюць перавагу часопісам па сваёй або сумежнай спецыяльнасці, другіх цікавяць новыя публікацыі твораў савецкіх і замежных пісьменнікаў, трэція шукаюць у перыядычным друку звесткі аб міжнародных падзеях і праблемах.

Але няма таго чалавека, які не цікавіўся б штодзённым жыццём сваёй краіны. Таму найбольшай папулярнасцю карыстаюцца грамадска-палітычныя і партыйныя выданні, такія як «Правда», «Савецкая Белоруссия», «Звязда», «Коммунист», «Партыйная жизнь», «Чырвоная змена», «Молодой коммунист».

Жыхары Беларусі атрымліваюць таксама шмат літаратуры на замежных мовах. Пераважна гэта выданні па розных пытаннях навукі і тэхнікі. Сярод іх падпісчыкаў большасць — інжынеры і навуковыя супрацоўнікі. Затое грамадска-палітычныя і літаратурныя газеты і часопісы розных краін на рускай, польскай, нямецкай, чэшскай і іншых мовах выпісваюць рабочыя і служачыя, калгаснікі, настаўнікі і г. д.

Напрыклад, сям'я токара Мінскага гадзіннікавага завода Уладзіміра Маеўскага атрымлівае газеты «Известия», «Советская Белоруссия», «Литературная газета», штотыднёвік «За рубежом», часопісы «Советское фото», «Работница і сялянка», «Веселые картинки». А ў сям'і інжынера-хіміка Уладзіміра Лабецкага выпісваюць газеты «Правда», «Известия», «Вечерні Мінск», «Советская Белоруссия», «Знамя юности», «Экономическая газета», штотыднёвік «За рубежом», часопісы «Наука и жизнь», «Химия и жизнь», «Сельская молодежь», «Роман-газета» і шэраг дзіячых выданняў.

Падпіска на 1972 год ідзе паспяхова, але аб канчатковых выніках гаварыць яшчэ рана, таму мы прывядзем статыстычныя даныя сёлета года. На кожную тысячу насельніцтва нашай рэспублікі прыпадала 1 470 экзэмпляраў газет і часопісаў, якія распаўсюджваліся па падпісцы.

МАЦІ мая, хоць і жыла ўжо ў горадзе, па даўняй вясковай звычцы паліла ў нядзелю варыстую печ. Быў вольны ад работы ў школе дзень, і можна было аддацца хатнім справам. На сьнеданне пякла бліны і гатавала буракі ці капусту і абавязкова кашу з грэцкіх круп.

Надыходзіла пара палуднаваць, і на стала вырастаў адмысловы саганок, а ў ім крутая, смачная каша так і парывалася праз накрыйку. Пад час абеду за сталом збіраліся госці: матчыны і бацькавы калегі па школе, а часцей — мае аднакурснікі. Многія ўжо ведалі таямніцу назвы той кашы, якая ўсіх вабіла духмяным пахам. Калі ж хто пачынаў цікавіцца, маці аддавалася ўспамінам.

— Я, калі скончыла ў свайго бацькі чатыры класы народнага вучылішча, дык засталася ў Беларучах. Сям'я была ў нас вялікая — сем душ, а грошы зарабляў толькі гаспадар. Адзінай жа гаспадаркай у яго была багатая бібліятэка. Пра якую там навуку магла я думаць, калі ледзь сходзіліся канцы з канцамі таго мізэрнага жалавання, якое прыносіў штомесяц з воласці бацька — народны настаўнік. Старажыху для школы не наймалі, а ўпраўляліся ўсё рабіць мы, настаўнікавыя дочки. Нас было трое. За тую грошы, што прызначаліся на старажыху, бацька на вялікідзень прывозіў нам з Мінска чаравікі, сукенку ці аксамітавы жакецік, ну і, вядома, трохі цукерак.

Работы было шмат, і не так у школе, бо там быў толькі адзін пакой, дзе вучыліся адразу чатыры класы. Больш часу забіраў у нас, як цяпер кажучы, інтэрнат. Гэта была звычайная вяснянская хата на дзве палавіны з сенцамі. У ёй і сядзілі на зіму тая вучні, што жылі на далёкіх хутарах ці ў аддаленых вёсках. Мы ўдзвух з маёй старэйшай сястрой Дашай гатавалі хлопцам (дзяўчаты здалёк не вучыліся) сьнеданне і абед. Увечары яны абыходзіліся сухамяткам ці даядалі, што заставалася ад полудня. Тую палавіну хаты, дзе спалі, хлопцы прыбіралі самі. Памагалі і нам рабіць цяжэйшае — прынесці вады, нанасіць дроў.

Неяк у пачатку снежня, калі разгуляліся завірухі і пазамятала дарогі, «на кватэру» стаў надта стройны, даволі высокі для сваіх год юнак. Гады на два, а можа і на тры, быў ён старэйшы за мяне. Мне ж тады канчаўся трынаццаты. У хлопца гэтага — бялявыя, паstryжаныя зусім валасы, бледны твар і шэрыя з блакітным адлівам адкрытыя вочы. Глянеш, бывала, гэтак смела яму ў тая вочы, збянтэжыцца, адвядзе свой позірк убок ці ўнурыцца долу. Надта ж быў нейкі сарамлівы.

Звалі гэтага хлопца Іван, а па прозвішчы — Луцэвіч. Бацька, калі прыязджаў на адведзіны, называў свайго сына Ясем. І ў галаву тады нікому не магло прыйсці, што Іван Луцэвіч — звычайны вясковы хлопец, арануты ў жоўты, крыху чырванаваты, падпярэзаны дзяжжэй кажушок і абуты ў чорныя валёнкі, стане потым нашым народным песняром.

Неяк незаўважна для сябе госці як бы забываліся, што яны за сталом і павінны «працаваць». Маці заўважала гэта: — Што, можа не ўдалася сёння каша, перасядае? А вы забяліце больш ці скварак падкіньце, — вярталася яна да ролі гаспадыні.

— Што вы, што вы, такая смаката! — паўтаралі, не згаварваючыся, госці, што сядзелі ў розных канцах стала. І дадалі яшчэ: — А лыжкі такія прыгожыя, дзе вы іх купілі? — Гэта, калі яшчэ жылі мы пад Лагойскам, у мястэчка на кірмаш прывозіў адзін майстар... А і праўда, з густам зроблены. Возьмеш і як бы сама лыжка ў рот просіцца...

Выбухаў на якую хвіліну смех за сталом. Тады ўсе спохопліваліся і прасілі маці раскаваць далей.

— Дык вось, калі Іванаў бацька, — брала зноў маці апавядальны тон, — пажылы ўжо тады чалавек, з рудаватай барадой, па-гаспадарску мажны, не надта каб рухавы, з плячэццю глыбокай заклапочанасці ў шэрых адкрытых вачах, прывёз у Беларучы свайго адзінаго сына (пра гэта ён так і сказаў настаўніку: «Адзіны ён у мяне мужчына і надта ж ужо да кніжак ахвочы, а вось у школе паучыцца ўсё неяк не выпадала»), разам з сынам на возе былі асьміны дзве бульбы, укерытыя сенам і кажухамі, ды перавязаны напал чысты палатняны хатулёк з прыварам. Мы з Лідай, маёй малодшай сястрой, падхапілі той хатуль і павалаклі на кухню. Адрозу ж развязалі з аднаго, з другога боку. Уверсе быў панцак, а ўнізе — пшанічная мука на за-

солі, дык падсаліце, — перастаўляла драўляную размалываную салыніцу з месца на месца і прапаноўвала па новай порцыі цяпер ужо Купалавай кашы.

Зноў госці забываліся на кашу і прагна слухалі, што маці яшчэ расказажа пра маладога Купалу.

— Жыло ў той хаце-начлежцы спачатку восем хлопцаў, а пасля каляд засталася толькі шэсць. Пяцёра былі з замужных сем'яў, і ў іх рэдка калі выводзіўся харч, а адзін — такі ж бялявы, як Іван, толькі яшчэ больш бледны тварык, вясцяны і чарнавокі — жыў без прыварку, на адной бульбе ды чэрствым хлебце. Звалі яго Чэсь, расказвалі, што Чэсеў бацька не вярнуўся з турэцкай вайны, а маці надта ж хацела вывесці свайго сына ў людзі.

Ул. ЮРЭВІЧ

АПАВЯДАННЕ

цірку ды на бліны, якія мы пяклі для вучняў толькі па паянцелках ці ў свята.

Калі мы вярнуліся зноў да воза, Іван усё стаяў з кувэрчак у левай руцэ і загорнутай у саматканую коўдру падушкай пад пахай, а ў правай трымаў плецены кошкы. Як бы не ведаў, што рабіць... Мы выхапілі коўдру з падушкай, кошкы і запрасілі збянтэжанага хлопца ісці ў хату.

Праз якую гадзіну хлопец трохі асвойтаўся, сядзеў на засланым прыгожай коўдрай ложку і ўсё шукаў, куды б адвесці вочы ад дзяўчат, якія назоіліва адна перад адной стараліся памагчы новенькаму. Нарэшце-такі спыталі: а што ў кошкы? «Начынне», — коратка адказаў Іван і зачырванеўся па самыя вушы. Начынне дык начынне. Мы схпілі кошкы і перанеслі яго за парог у кухню. Пачалі распакоўваць.

У кошкы быў пасудак — гліняная паліваная міска, гэтка ж гліняная конаўка-паўкварта, адмысловая патэльня з адкідным дзяржаннем і высокі чыгунок з накрыйкай. Ён больш падобны быў на збан ці вялікую конаўку, чым на гаршчок, бо меў збоку выкручачую ручку. У гэтым пабяляным гаршку мы і варылі Івану кашу — пансаквою ці грэцкую. Стары Луцэвіч прывозіў зрэдз і трохі грэцкіх круп.

— Дык гэта, можа, і ёсць той самы Купалаў чыгунок? — не вытрымаў мой сябар Толя, які сядзеў насупраць гаршка з кашай, і ажно памкнуўся быў, каб памацаць яго рукой, але сумеўся і пачаў сыпаць словы макама: — Калі Купалаў чыгунок, дык і каша Купалава. Пад'ясі, дык і вершы пісаць захацацца...

Усе дружна зарагаталі, а маці тым часам зноў трывожылася:

— Мо перасолена ці мала

тыя, што яшчэ будуць зададзены праз тыдзень ці пазней. У яго заўсёды заставаўся час на чытанне. Кнігі браў у настаўніка, а іх было вельмі шмат, рускіх, трапаліся і беларускія. Тое, што пісалы некаторыя лацінкай, Івана не бянтэжыла, бо ён ведаў па-польску і раскаваў нам на гэтай мове шмат вершыкаў і апавяданняў пра дурных паноў і дасціпных хлопцаў. Усе з зайдраццю глядзелі на яго, што ён такі начытаны, так шмат ведае. А Іван чытаў і чытаў. Бацька яго разам з прываркам прывозіў, бывала, і кніжкі, найбольш польскія, якія браў у пана Чаховіча, маёнтка якога быў у Бясядах.

Пасля полудня скіне, бывала, валёнкі, кінецца на нары, прыкрые ногі рагом коўдры і чытае, забудзецца, што ўжо звечарэла, не заўважыць, што ўсе павыходзілі з хаты. Калі зусім сцягне, падхопіцца і нейкі ўзрушаны, акрылены выбягае на двор, каб памагчы прынесці вады, расчысціць дарожкі ад снегу, а то падыдзе да хлопцаў, якія пілавалі і шчэпалі дровы, возьме доўбню ды ў адзін міг справіцца з сукаватым кругляком. Пакончыўшы гаспадарчыя справы, хлопцы бралі саначкі і — на гару. Ішоў разам з імі і Іван. Бегла і я са сваімі сёстрамі.

Іван быў не па гадах задумлівы. Часам стане і глядзіць кудысьці далёка-далёка, не звачаючы на нашы штукарствы. Гаварыў ён па-беларуску, і толькі калі заходзіў да настаўніка дамоў, стараўся, як на ўроку, гаварыць па-руску. Праўда, часта ўстаўляў польскія словы, асабліва «ушыстка една».

Пакоўзаўшыся на санках, хлопцы вярталіся ў хату з настроям добра павячэраць, а ў печы ад абеду амаль нічога не заставалася. А калі што было ў Іванавым чыгунку, ён выскрабаў усё ў міску, а потым скідаў кожнаму лыжку ці паўлыжкі кашы або тушанай бульбы.

Маці змаўкала на якую хвіліну, як бы збіраючыся з думкамі. І тады ўстаўляў сваё слова няўрымсліва Толя — мой аднакашнік:

— Калі слухаеш пра вялікіх людзей нешта такое простае, змяное, дык пачынае цябе тацьчы чарвак сумнення...

— А трэба таго чарвака за хвост ды на сметнік, — гэта ўстаўляе сваё слова мой бацька, які не адзін раз чуў ужо шчыры матчыны успаміны пра чалавека, чыміі творамі захапляўся, хоць вучыў у школе дзяцель рэчам зусім не паэтычным — арыфметыцы з алгебрай. — Я вам, дружа, скажу, (маіх калег па інстытуце, хоць яны бывалі ў нас часта, — як свае, бацька ўсё роўна называў на «вы»), што велічнасць чалавека не ў выключнасці, а ў звычайнай прастаце. Калі я першы раз убачыў Янку Купалу на настаўніцкай канферэнцыі ў Доме асветы, не здолеў адзначыць у ім нічога незвычайнага. Можна хіба толькі святлейшым ад іншых выдавала яго чало ды больш задумненны час ад часу становіліся яго прыжмураныя крыху, калі слухаў чалавека, вочы. А слухаў Купала ўважліва ўсіх, хто выходзіў на трыбуну — ці то былі яго калегі па яру Змітрок Бядуля, Міхась Чарот, Андрэй Александровіч, ці хто з настаўнікаў, дзяліўся з залай сваімі прафесійнымі трывогамі. У перапынку тады Таццяна Мікалаеўна (так называў бацька «на людзях» маці) пазнаёміла мяне з Іванам Дамінікавічам. І ён уразіў мяне перш за ўсё прастотай, а быў жа ўжо народны паэт, акадэмік, член ЦВК... Ой-ой, колькі тытулаў, толькі ніводзін з іх, як мне здавалася, не засланяў у Янку Купалы галоўнага тытула — чалавека. Пацікавіўшыся нашымі сямейнымі справамі, ён адразу ж перакідаўся на ўспаміны пра Беларучы, пра настаўніка Турчановіча, у якога было шмат кніг і вельмі ж ужо моцны і прыгожы бас. «Браў цэлую актаву», — заўважыў Купала пра свайго настаўніка.

Пакуль успамінамі пра пазнейшага Купалу займаў гэсцей бацька, маці паспявала прыбіраць з стала посуд. І госці неяк незаўважна перабіраліся хто на канапу, хто падсоў-

ваўся з крэслам у той запаветны куток, дзе любіла сядзець маці — ля кафлянай грубкі. Усё новыя драбніцы школьных купалавых гадоў выплывалі з матчыных успамінаў.

Апошні месяц заняткаў настаўнік больш праводзіў у садзе ці гародзе, што былі пры школе. Ён тлумачыў на прыродзе ўсё, што праходзілі з імі па кніжцы. З надыходам вясны Іван Луцэвіч пакінуў інтэрнат і хадзіў у школу з дому, але не адлучаўся ад хлопцаў, з якімі за зіму моцна пасябраваў. Ён скінуў ужо кажушок і надзеў бравэрку з шэрага сукна сваёй работы, замест валёнак — боты, пакінуў дома шапку-аблавушку і хадзіў у картусе з блішчатым брылём. Вельмі падбалася Івану работа ў садзе. Скіне бравэрку, папное тры разы на далоні і за рыдлёўку ці за пілку-аднарукку — дзе абкапае дрэва, дзе куст перасадзіць, а дзе сук абрэжа. Шчыры быў да работы, не цураўся мазалі і часта забываўся, што пара дамоў ісці, заставаўся з хлопцамі начаваць. Працуюць хлопцы і ідуць да настаўніка, каб сказаць, што ўсё зроблена.

А той адчуваў душу юначую, бачыў, што вабіць на песню. За тую гадзіну, што адводзіла кожны тыдзень на царкоўныя спевы ў школе, душу не задаволіш. І Мікалай Хвядаравіч выходзіў вечарам на ганак, збіраў прышкольных кватарантаў, каб паспяваць з імі на ўсю моц свайго прыгожага голасу. Ён заспяваў: «Рэве та стогне», а хлопцы дружна падцягвалі сваімі няпэўнымі галасамі — альтамі ці дыскантамі. Потым спявалі рускую «А мы просо сеяли», а напаследок настаўнік пачынаў беларускую «За Дунаем стаіць хатачка». Гэтую апошняю вельмі любіў Іван Луцэвіч. А сваім падламаным ужо альтам ён стараўся патрапіць настаўнікаваму басу.

Пасля песень часта забываліся і павячэраць. Забываліся больш таму, што ведалі — харчоў засталася небагата: акраец хлеба ды вараная бульба. Вясна-матка не пеціць чалавека, ды яшчэ калі адарваны ён ад сям'і. Праўда, хлопцы часам хадзілі на Вячу з вудачкамі і прыносілі адтуль з дзесятак плотак ды акунёў. Тады, расклаўшы на гародзе агонь, гатавалі салодкую юшку. Варылі яе ў Луцэвічавым чыгунку. Не ведаю, чаму, але той чыгунок Іван не забраў, калі ад'язджаў дамоў. Можна наўмысла, а можа з радасці, што атрымаў афіцыйнае пасведчанне пра пачатак адукацыі ды падарунак ад настаўніка — прыгожую кнігу з творами Гоголя. Спадабаўся той чыгунок мне і паслужыў не адзін год, калі я вучылася на педагагічных курсах у Мінску, а потым пачала настаўнічаць.

Калі трапілі да нас першыя Купалавы кніжкі «Жалейка», «Гусляр», «Шляхам жыцця», калі пра Янку Купалу пачалі гаварыць як пра паэта, калі, нарэшце, пазнаёміліся з яго біяграфіяй, пачала я той Луцэвічэй чыгунок ашкаджаць. Толькі кашу ў ім гатую і называю яе Купалавай.

Усё наважваюся зайсці да Івана Дамінікавіча, вярнуць яму чыгунок, як напамінак пра яго далёкае юнацтва, ды часу не выберу. А ён, як сустрэне, усё запрашае, усё запрашае.

Так і не сабралася маці зайсці да таго, чым імем называла кашу. Не аднесла яму чыгунок. Не збылося жаданне, вайна зааспела.

Калі ў сорака чацвёртым, вярнуўшыся ў Мінск, я прыйшоў на папалішча дома, у якім кватаравалі мы перад вайной, вялікім бодем скаланулася душа. Прайшоўся я па ўчарнелым друзе з кутка ў куток пажарышча. Здалося, неяк горача стала нагам, нібы ступіў на прыск.

Углядаюся ў чорны дол. Бачу — колца нейкае абгарэлае, заржавелае. Гэта ад швейнай машыны, на якой маці пашыла мне не адну кашулю. Куча цэглы, чарапкоў ад пасуды там, дзе была кухня з варыстай печчу. Вытыраецца дно нейкай пасудзіны. Капянуў ботам і вывярнуў з друзам чарапок з ручкай. Ад таго самага чыгунка, у якім маці варыла Купалаву кашу.

А У ПОЛІ БЯРОЗА...

ФАЛЬКЛОРНАЕ СВЯТА Ё НАРОЎЛІ

Гэта было сапраўднае свята народнай творчасці. З пяці раёнаў Палесся з'ехаліся ў зялёны гарадок Нароўлі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. Ля самай Прыпяці, на цэнтральнай вуліцы раёнага цэнтры, ішлі і ішлі калоны. Яшчэ ніколі Нароўлі не бачыла такога парада. Людзі былі апрануты ў беларускую нацыянальную вопратку: вышываныя сарочкі, саматканныя андаракі, рознакаляровыя фартухі. Калоны накіраваліся ў старажытны цыністы парк, што расквінуўся над Прыпяццю.

Гэта свята своеасаблівае: на ім выконваліся толькі старадаўнія беларускія народныя песні, і выконвалі іх, як правіла, пажылыя калгасніцы і калгаснікі, рабочыя саўгасаў. Пасля, калі я слухаў песні, лавіў сябе на думцы, што многіх з іх няма ні ў адным фальклорным зборніку, што яны яшчэ не запісаны вучонымі-фалькларыстамі.

Гонар адкрыцця свята выпаў на долю жаночага вакальнага ансамбля Валаўскага сельскага дома культуры Ельскага раёна.

**А ў полі бяроза
Кудрава стаяла.
Гора таму жыці,
Хто пары не мае...**

палілася шчыра, кранаючая сэрца мелодыя. Калі песня скончылася, людзі доўга апладзіравалі валаўскім артыстам. Пасля яны праспявалі яшчэ адну старадаўнюю песню «Каліна-маліначка». І яна таксама мела добры поспех.

Потым спявачкі пакінулі сцэну і сталі талакой у цыньку, пад разгалістымі дрэвамі, каб паслухаць, як будучы спяваць іншыя самадзейныя артысты.

А гаспадарамі сцэны ўжо сталі землякі валаўскіх спявачак — харавы калектыў саўгаса «Ельскі». Ён выконваў песню «Прапа, прала кудзеліцу». Слухаеш яе, і здаецца, што ты дзесьці ў далё-

кай палескай вёсцы сядзіш на вечарніцах. Бо пад гэтую песню жанчыны сапраўды прадуць кудзелю і намотваюць на матавіла ніткі.

Адна песня змяняецца другой. І цяжка выдзеліць лепшую з іх, бо ўсе яны гучаць хораша, непаўторна, прывабна. Толькі рэха аддаецца за паркам і дзесьці знікае ў лазняках, на другім беразе павольнай Прыпяці.

**А ў полі азярэчка,
Там плавала ведзярэчка.
Сасновы клёпкі, дубовае
дэнца,
Не ўлюбляйся, маё
сэрца.**

Гэта спявае вакальны ансамбль Дзвіжжаўскай сельскай бібліятэкі таго ж Ельскага раёна. Ён выконвае народную песню «А ў полі азярэчка».

Амаль чатыры гадзіны цягнулася гэта дзівоснае свята. І ніхто са слухачоў не пакінуў сваіх месцаў на лаўках і пад засенню дрэў. У «зялёным тэатры» Нароўлі выступілі ў той дзень больш дваццаці калектываў мастацкай самадзейнасці. Жаночы вакальны ансамбль саўгаса «Галівічы» Калінавіцкага раёна выканаў песні «Камарыкі-мушачкі» і «Што ў лесе гучае», хор Сіманавіцкага сельскага клуба Лельчыцкага раёна праспяваў народную песню «Антон маладзенькі», жаночы ансамбль Зімовіцкага сельскага дома культуры Мазырскага раёна парадаваў прыгожай песняй «У калодзежы пена закіпела».

Народная песня... Яна таму і завецца народнай, што не спявае народ, што яна, як светлая крынічка, струменіць праз многія стагоддзі і ніколі не старэе. Я гаварыў, што на свяце ў асноўным выступалі харавыя калектывы, у саставе якіх былі даволі пажылыя людзі. Але вось пад самы фінал выйшлі на сцэну, нібы стройныя бярозкі, мала-

дыя дзяўчаты. Гэта — учасніцы дзесяцікласніцы Міраўскай сярэдняй школы Нароўлянскага раёна, вакальны ансамбль «Беларусачка». Яны толькі што атрымалі атэстаты аб заканчэнні школы. Паслухалі б вы, як яны хораша выканалі беларускую народную песню «Чаму ж мне не пець!» Сёстры Раіса і Тамара Нацляжанка, Зінаіда Качан, Ніна Враздзінская, Надзея Галавацкая, Раіса Макаранка і Тамара Асмалоўская зачаравалі ўсіх прысутных сваімі галасамі і майстэрствам.

Адно за адной выконвалі ўдзельнікі школьнага ансамбля «Беларусачка» песні сваіх бацькоў і дзядоў, песні мілага палескага краю. Значыць, ёсць прадаўжальнікі народнай спадчыны! Значыць, вечна будучы гучаць над Прыпяццю мудрыя і шчырыя беларускія песні.

Калі закончылася апошняе выступленне, я падышоў да дырэктара Гомельскага дома народнай творчасці Леаніда Рудзькова.

— Ведаеце, — сказаў ён, — калі некалькі гадоў таму назад мы ўпершыню арганізавалі такое свята, дык баяліся, што з гэтага нічога не атрымаецца, што людзі не адгукнуцца на такую задуму. Аднак калі правалі свята, пасыпаліся дзесяткі пісьмаў. Маўляў, а чаму нас не запрасілі, а чаму нас абышлі? І вось цяпер у такіх святах, якія праводзіцца па групах раёнаў, штогод удзельнічаюць дзесяткі і старых і новых калектываў мастацкай самадзейнасці.

...Я плыву па Нароўлі да Мазыра на шларкай «ракеце». За кармой пеніліся, шумелі хвалі Прыпяці, а мне ўсё здавалася, што гэта звінніць песні ў чужоўным нараўлянскім парку. Я сапраўды чуў іх мелодыі — працяглыя і шырокія, як вось гэта мілая і лагодная рака.

В. ШЫМУК.

ПЕСНЯ ЗБЛІЖАЕ НАРОДЫ

Польскі горад Сопат гэтым летам адзінаццаты раз стаў сталяй песні — тут праходзіў фестываль «Сопат-71». За дзесяцігоддзе ўсталяваліся свае правілы, свае традыцыі. У маляўнічым прыродным амфітэатры — Лясной Оперы — сустракаюцца песні самых розных, журботных і вясельных, іх выконваюць на розных мовах і ў розным стылі.

У адрозненне ад іншых фестываляў, якія праводзіцца ў свеце (у Сан-Рэмо, Рыю-дэ-Жанейра і г. д.), Сопаткі на працягу адзінаццаці год паслядоўна вытрымлівае прынцып абсалютнай некамерцыйнасці. Старт маладым талентам і папулярнасці польскай песні ў свеце — вось ідэя, якімі кіруюцца арганізатары фестываля. Ёсць на фестывалі Дзень міжнародны — калі спевакі выносяць на суд журы і публікі песні сваіх народаў, ёсць Дзень польскі — калі выконваюцца песні польскага народа спевакамі розных краін.

Гасцямі Сопата не раз былі прадстаўнікі савецкага мастацтва. З поспехам выступаў Муслім Магамаеў, палюбілі польскія слухачы Тамару Міянсараву — яны на мінулых фестывалях здабылі ўзнагароды.

У гэтым годзе ў Польшчу прыехалі спаборнічаць спевакі Балгарыі, Іспаніі, Галандыі, Аўстраліі, Чэхаславакіі, Англіі,

ГДР, — усяго з 25 краін. Беларусь паслала ў Сопат малады, але вельмі папулярны ў нас калектыў «Песняры», з Малдавіі прыехала Марыя Кадрану, паза конкурсам выступіў кіяўлянін Юрый Гуляеў. Польскі друк назваў яго феноменальным слеваком, голас якога не змяшчаўся пад дахам Лясной Оперы.

Наш ансамбль выступаў за мяжой упершыню і не разлічваў на асаблівыя лаўры. Але ён меў поспех у публікі і вельмі добрыя водгукі прэсы.

Часопіс «Пшыязнь» пісаў: «Сенсацыяй стаў беларускі калектыў «Песняры», які сваім выступленнем паказаў рэдкую гармонію галасоў, вялікія магчымасці, вакальную культуру і значную разнароднасць стыляў, з якіх, як нам здаецца, яшчэ не зрабіў выбару... Беларуска група была прыемнай неспадзяванасцю».

Часопіс «Панарама»: «Проста не хапіла ўзнагарод для двух дасканальных, хоць вельмі розных калектываў: беларускіх «Песняроў», якія прадстаўлялі фірму «Мелодыя», і поўнага тэмпераменту і запалу іспанскага ансамбля...» І яшчэ: «Беларускі ансамбль «Песняры» прадэманстраваў нам цікавую музыку, для якой асноўным элементам натхнення быў родны фальклор».

А. МАЖЭЙКА.

НА ЗДЫМКУ: выступленне «Песняроў» у Сопате.

ПЕЦЁФІ НА МОВЕ КУПАЛЫ

Аднойчы Пецёфі назваў паэзію храмам, у «які заходзіць можна ў пыльных лапцях, нават басанож». Так ён і ўвайшоў у венгерскую паэзію сярэдзіны мінулага стагоддзя. І не адзін, а разам з усім працоўным народам — з рамеснікамі і артыстамі, з адстаўнымі салдатамі і пастухамі.

Яшчэ ён не паспеў надрукаваць ніводнага радка, а ўся Венгрыя паўтарала перапісаныя ад рукі вершы свайго паэта:

**У мроіве праменным дрэмле стэп,
І скрозь, куды ні глянеш, спее хлеб, —
Пшаніцы залацістай каласы
Паклоны б'юць. Пазналі?
Я — ваш сын!**

Венгрыя ў той час стагнала пад ботам аўстрыйскай манархіі, чужаземныя арыстакраты бязлітасна зневажалі нацыянальнае пачуццё народа. Натуральна, што простае і сардэчнае слова Шандара Пецёфі, напоўненае ўсімі сокамі роднай зямлі, яе мелодыямі і фарбамі, стала магутным сродкам патрыятычнага абуджэння краіны:

**Венгерац я! І сорам залівае
Цяпер мой твар за гэтае імя.
Усім на свеце сонца ясна ззяе,
Ды толькі ў нас з усім яго няма.
Але я роднаму не здраджу краю —
Ён мне мілей за тысячы краін.
Адам душу і ўсё, што ў сэрцы маю,
Я і ў бядзе ягоны верны сын.**

Многія лірычныя вершы Пецёфі сталі народнымі песнямі, іх распяваюць і дагэтуль.

Нядаўна выйшаў з друку зборнік выбраных твораў Пецёфі ў перакладзе на беларускую мову. Перакладчык — Мікола Хведаровіч. Зборнік называецца «Ліра і меч». На мове Купалы загучаў голяс выдатнага венгерскага песняра.

Р. БЯРОЗКІН.

Новыя вершы

Іван КАЛЕСНИК — аўтар трох паэтычных зборнікаў. Неўзабаве ў выдавецтве «Беларусь» выйдзе яго новая кніжка лірыкі «Інтэрнат».

ІНТЭРНАТ

Дзень добры, край чаромухі і бэзу.
Азёр гаючых вечнай чысціні!
Я развітаўся з горадам гарэзным,
Пяшчотным і жалезным...
Але, Масква,
я не забуду дні,
Калі ты радасць і тугу дарыла,
Калі знямогай з ног мяне валіла.
Тут мы пароўну ўсё,
што ёсць, дзялілі —
І свежы бохан і сухар.
Тут мы упершыню сябе адкрылі —
Не кожны мае да сяброўства дар.

Я і цяпер, бывае, трызніў інтэрнатам,
Дзе мы сям'ёй шматмоўнаю жылі,
Дзе стаў марыец другам мне і братам,
Хоць мы ў вершах рознымі былі.
Люблю,
Як верасовая Ідзе па ўзлеску раница.
Туман—смугу рассоўвае
І ў чырвань апранаецца.
І з-пад куп'я балотнага
Чыранкі ўвысь кідаюцца.
Іх крык струной журботнаю
Маёй душы кранаецца.

Дрыжыць лісцё альховае.
А неба — сіне-сіняе.
Далёка дні зімовыя,
А дол і скроні ў інеі...
* * *
Як соладка спіцца
У матчынай хаце.
Тут месяц глядзіцца,
Тут зоркі раецца.
І лекі не трэба,
Калі слававаты.
Ёсць роднае неба,
Ёсць родная хата.
Тут — шляху пачатак
І сілы крыніца,
Бацькоўская хата,
Радзімы зямліца...

асноўная тэма якой — дружба і супольнасць людзей розных нацыянальнасцей. Прапануем увазе чытачоў новыя вершы паэта.

Танцавальны калектыў прафесіянальна-тэхнічнага вучылішча № 73 горада Бабруйска. Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

Помнікі беларускай архітэктуры

Ужо другі год мы змяшчаем на старонках газеты фотааздымкі помнікаў беларускай архітэктуры. Нашы чытачы маглі пазнаёміцца са знешнім выглядам Каложскай царквы (Гродна), Сафійскага сабора (Палацкі), капліцы каля вёскі Лясной (Магілёўская вобласць) і некаторых іншых збудаванняў і архітэктурных комплексаў.

Гэтыя і шматлікія іншыя матэрыялы ўвойдуць у сямітомны «Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі». Такое прадастаўнічае выданне рыхтуецца ў нас упершыню. Яно ахопіць не толькі ўжо вядомыя скарбы гісторыі і культуры нашай рэ-

спублікі, але і тыя помнікі, якія па розных прычынах да гэтага часу не былі выяўлены і ўзяты на ўлік. Кожнай вобласці будзе прысвечаны асобны том, адзін — гораду Мінску.

«Збор» стане капітальнай працай, якая забяспечыць навуковую аснову для шырокага вывучэння, прапаганды і аховы гістарычных, археалагічных і архітэктурна-мастацкіх помнікаў нашага народа.

Заканчваецца падрыхтоўка да выдання першага тома, куды ўвойдуць матэрыялы, сабраныя ў Брэсцкай вобласці. За два гады творчым калек-

вам было праведзена больш дзесяці экспедыцый, у час якіх былі дэталёва вывучаны ўсе гістарычныя і культурныя помнікі, сабраны і сістэматызаваны навуковы матэрыял, які ўяўляе вялікую каштоўнасць для вывучэння культурнай спадчыны і гісторыі беларускага народа.

У цэнтры вёскі Паланечка Баранавіцкага раёна размешчана былая рэзідэнцыя князёў Радзівілаў (здымак злева). Будынак узведзены ў канцы XVIII стагоддзя. Яго першапа-

чатковы выгляд уявіць даволі цяжка з-за пазнейшых рэканструкцый і разбурэнняў. У архівах знойдзены звесткі аб цудоўнай бібліятэцы, нумізматычнай калекцыі і творах мастацтва, якія некалі знаходзіліся ў гэтым палацы.

Да збудаванняў XVIII стагоддзя адносіцца таксама касцёл Камандоры Кавалераў Мальтанскіх у вёсцы Сталовічы Баранавіцкага раёна (здымак у цэнтры), узвядзенне якога было пачата ў сярэдзіне стагод-

дзя архітэктарам Ізефам Фантана, а прадоўжана віленскім дойлідам Янам Крыстофам Глаубіцам.

Манументальнае збудаванне ўтрымлівае ў сваёй архітэктуры рысы барока і класіцызму. Вельмі цікавы інтэр'ер будынка (здымак справа). Разны драўляны алтар гарманічна спалучаецца з ляннымі дэкаратыўнымі элементамі і іншымі дэталі ўнутранага ўбрання храма.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

РАЙ ДЛЯ РЫБАЛОВАЎ

Чэшскі часопіс «Свет сацыялізма» апублікаваў нататкі свайго карэспандэнта, які адпачываў у Беларусі. Прапануем іх нашым чытачам.

Прачытаць гэтыя нататкі мы запрашаем толькі тых, хто зможа адрозніць вудзільна ад сачка і для каго скрып спінінгавай катушкі мілей за райскую музыку. Хто ведае розніцу паміж уклеяй, плоткай і шчупаком, можа накіравацца з намі ў краіну блакітных азёр — Беларусь.

Беларускія азёры цягнуцца ад Смаргоні аж да Асвей. Найбольш іх на паўночным захадзе і на поўдні Палесся, дзе цячэ рака Прыпяць. Іх больш за чатыры тысячы. Возера Нарач — самае вялікае: восемдзсят квадратных кіламетраў, а глыбіня — да трыццаці метраў. Але для знаўцаў мы рэкамендуем выбраць якое-небудзь з соцень меншых: Струста, Лукомльскае, Дрысвяты, Войса, Цю, Неспіж, Снуды. Для рыбаловаў гэта сапраўдны рай. Шырока разліўшыся сярод лясоў і гор, азёры ззяюць сваёй чыстай паверхняй, як люстэрка.

Азёры маюць не толькі гаспадарчае значэнне. На маляўнічых берагах вырастаюць, як грыбы, санаторыі, гасцініцы; гэсцей вабяць пясочныя пляжы, схаваныя ў хваёвых лясах. Не дзіва, што людзі тут любяць адпачыцца. Шумлівыя аматары вады і «ціхія вар'яты» — рыбакі не надта добра пераносяць суседства, як мы пераканаліся на нашых рэчках. Але тут у кожнага — адно возера для купання, а другое — для рыбаловаўства.

У азёрах водзіцца звыш пяцідзсяткі відаў рыб. Вы знойдзеце тут і вядомыя рыб нашых вод і такіх, якія ў нас не водзіцца — калюшку, вугра, сома, вялізных шчупакоў. Перахітрыць рыбу не так лёгка. На дапамогу рыбакам ідзе тэхніка: дарагія шведскія вуды, спецыяльныя катушкі, чэрві, аветытна падсмажаныя «катлеткі». А рыба не бярэ і не бярэ...

А ведаеце, як ловяць тут, напрыклад, шчупака? Часам сеткай або вершай, а звычайна асабліва вялікай вудай. Найбольш спрыяльны час для палывання на яго — пачатак восені, найлепей у поўдзень. Адшукайце ціхую мясцінку там, дзе возера глыбей. На прынаду вазьміце маленькія «катлеткі»,

якімі з вамі падзеліцца кожны мясцовы рыбак ад сямі да сямідзсятці год. Пасля паспяховай лоўлі не спяшайцеся адразу да сяброў ці да жонкі пахваліцца сваёй удачай. Пасядзіце хвілінку над вадай каля маленькага кастра, над якім разнасіцца пах смажанай рыбы, выпіце глыток, каб сагрэцца, паслухайце рыбацкія байкі. Тут кожны рыбак раскажа, як ён злавіў таку-у-ую рыбіну!

Кузьма Астапенка нам раскажаў, як аднойчы на возеры Войса ён закінуў вуду, а ў гэтую хвіліну выпаў з кішэні гадзіннік і — плюх у ваду. Толькі бліснуў у вадзе, як яго ўхапілі шчупаковы зубы. Потым Кузьма лавіў рыбу невясёлы — як жа дома прызнацца, што згубіў гадзіннік? Раптам — паплавок знікае пад вадай, Кузьма робіць падсечку і выкідае на бераг велізарнага шчупака ў два метры. А вагой 25 кілаграмаў! Аднак самая вялікая нечаканасць здарылася дома. Выпатрашыў ён шчупака, а там, у сярэдзіне, — яго гадзіннік!

На беларускіх азёрах аднак вы сустрэнеце не толькі рыбакоў. Там, дзе бліжэй да горада, шумна, як у нас на Сланскай плаціне ў нядзелю. Маторныя лодкі, паруснікі, яхты, водныя лыжы. На пляжах з найтанчэйшым пясочкам загарваюць сотні аматараў адпачынку на ўлонні прыроды. Вы іх сустрэнеце і на беразе, і на хвалях беларускіх блакітных азёр.

НА ЗДЫМКУ: пасля рыбалкі (фота з часопіса «Свет сацыялізма»).

БАРЫСАЎ КАМЕНЬ

Новапалачане могуць з поўным правам лічыць Барысаў камень гістарычнай славуціцаю свайго горада. Ён размешчан менш чым у двух кіламетрах ад Навапалацка ўверх па Заходняй Дзвіне, ля вёскі Падкасцельцы...

На верхняй шурпатай паверхні валуна, дзе спакойна моцуюць размяшчэння некалькі чалавек, бачны выразныя контуры высечанага шасціканцовага крыжа на Заходняй Дзвіне, ля вёскі Падкасцельцы.

Звыш 300 гадоў цікавіць гэты надпіс вучоных, якія лічаць, што ён высечан на загаду полацкага князя Барыса Усяслававіча (памёр у 1128 годзе). Трэба адзначыць, што гісторыкі ведаюць аб існаванні шасці Барысавых каменяў, аднак яны не прыйшлі да адзінай думкі, для чаго прызначаны камені. Адно лічаць іх межавымі знакамі граніц княстваў, другія сцвярджаюць, што камені высечаны ў гонар наведвання гэтых мясцін полацкімі князямі або звязаны з важнымі падзеямі ў іх жыцці.

Многія вучоныя даказваюць, што высяканне шасціканцовых хрысціянскіх крыжоў на каменях было адным са сродкаў барацьбы супраць язычакіх вераванняў сярод мясцовага насельніцтва. Есць і такое меркаванне, нібы надпісы на каменях зроблены ў гады вялікага неўраджая, калі князь прасіў дапамогі ў бога.

А. ПАЛЬЦАЎ.

Ж Ад Белавежы да Сахаліна Ж

«І жонка твая не пойдзе ў краіну, дзе не растуць абрыкосы»... Гэта ўсходняя прымаўка гучыць прызнаннем высокіх вартасцей абрыкосаў. Сучасная медыцына з гэтай прычыны выказалася менш паэтычна, затое больш канкрэтна: плады абрыкоса багатыя солямі кальцыю, карысныя пры сардэчна-сасудзістых захворваннях.

Цяпер абрыкосы з'явіліся і на беларускай зямлі. Іх акліматызуе і разводзіць Пінскі апорны пункт Беларускага навукова-даследчага інстытута плаводства, гарадніводства і бульбы. Штогод у розныя куткі Беларусі ідуць адсюль сотні пасылак з насеннем і саджанцамі абрыкосаў.

Трынаццаць маладых паляўніцтвазнаўцаў прыступілі да работы ў паляўнічых гаспадарках Украіны. Гэта першы выпуск Шацкага ляснога тэхнікума — адзінай у краіне сярэдняй навучальнай установы, у якой створана аддзяленне па падрыхтоўцы такіх спецыялістаў. У новым навучальным годзе гэтае аддзяленне расшырыцца ўдвая. У праграме — вывучэнне біялогіі лясных звяроў і птушак, законаў аднаўлення фауны, навучанне майстэрству вырабу чучалаў звяроў і птушак.

Завяршаны першы этап раскопак велізарных узгоркаў у

ГУМАР

Доўгі час знаёмыя Эдысона здзіўляліся, чаму так цяжка адкрываецца садовая брамка ля яго дома. Неяк адзін з іх зайважыў:

— Такі геній, як вы, мог бы сканструяваць больш дасканалую брамку.

— Мне здаецца, — адказаў Эдысон, — брамка зроблена геніяльна: яна злучана з пэўнай хатняга водаправода. Кожны, хто ўваходзіць, напампоўвае ў цыстэрну дваццаць літраў вады.

Рыба расце хутчэй за ўсё паміж той мінутай, калі яе злавілі, і той, калі аб гэтым расказваюць.

У бар заходзіць дробны злодзей і сутыкаецца з калегам па прафесіі.

— Прывітанне! Як справы?
— Прабач, дарагі, нагаворым другі раз. Я спяшаюся. Мне абавязкова трэба быць ча дэ-

даліне ракі Сыр-Дар'і, пад якімі ляжаць руіны старажытнага Атрара, разбуранага заваёўнікамі ў 1219 годзе. Археалагі Акадэміі навук Казахскай ССР, ускрыўшы верхнія пласты зямлі на вялікай плошчы, выявілі цэлы вытворчы комплекс.

У яго ўваходзяць 30 печаў арыгінальнай канструкцыі для выпечкі хлеба. Побач размяшчаўся мучны склад. Непадалёк ад хлебапёкаў працавалі ганчары, якія выраблялі посуд.

На адной з невялікіх плацовак выяўлены сляды самацёкавага водаправода. Устаноўлена, што ён складаўся з двух радоў керамічных труб, пракладзеных да цэнтра горада ад буйнога вадасховішча, якое размяшчалася за гарадской мяжой. Гэты водаправод быў пабудаваны прыкладна 1 000 гадоў назад.

Другі раз зацвіў багун у Забайкаллі. Незвычайна цёплая восень выдалася тут сёлета. Ртутны слупок падымаецца ў іншыя дні да плюс 20. Багун афарбаваў сонкі ў фіялетава-малінавы колер, якімі яны бываюць толькі ў маі.

Хмызняк, які з'яўляецца рэліктавым, вельмі непатрабавальны. І ў самыя суровыя маразы танюсенькія галінкі багуну, унесеныя ў цёплыя пакой, пакрываюцца вогненнымі кветкамі.

манстрацыі мод будучага сезона.

— Ты што, звар'яцеў? Рабіць табе больш няма чаго?

— Якраз наадварот. Гэта чыста прафесійная цікаўнасць.

— Не разумею.

— Мне трэба ведаць, дзе будуць размешчаны кішэні.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,

33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. № 1210.